

№4 (53) 2014 Founded in February, 2001

Ukraine in the World History

Scientific, Research and Practice Journal

The founder and publisher

National Research Institute of Ukrainian Studies and World History

Published

once in three months

Volodymyr Baran

editor in chief, Doctor of Historical Sciences, professor, corresponding member of the National Academy of Sciences of Ukraine

Editorial board:

Volodymyr BARAN

Chief Editor, Head of Board, Doctor of Historical Sciences, professor, corresponding member of the National Academy of Sciences of Ukraine

Bohdalski Piotr – Doctor of Juridical Science (Szczytно, Poland)

Borysenko V.K. – Doctor of Historical Sciences, professor

Vodopianov P.O. – Doctor of Philosophical Sciences, professor, corresponding member of the National Academy of Sciences of Byelorussia (Minsk, Byelorussia)

Hanzhurov Yu.S. – Doctor of Political Science, professor

Hrymych M.V. – Doctor of Historical Sciences, professor

Kotsur V. P. – Doctor of Historical Sciences, professor

Krysachenko V.S. – Doctor of Philosophical Sciences, professor

Mushynka M.I. – Doctor of Philological Sciences, professor, member of the Academy of Sciences of Ukraine (Prešov, Slovakia)

Ponomarenko A. Yu. – Candidate of Philological Sciences

Potylchak O. V. – Doctor of Historical Sciences, professor

Salata O. – Doctor of Historical Sciences, associate professor

Sydorov S.V. – Doctor of Military Science, professor

Stepanov V.L. – Doctor of Historical Sciences, professor, corresponding member of the Russian Academy of Sciences (Moscow, Russia)

Utkin O.I. – Doctor of Historical Sciences, professor

Khrystov Petko – Doctor of Ethnology, associate professor (Sophia, Bulgaria)

Shevchenko V.F. – Doctor of Historical Sciences, professor

Редакційна колегія:

Володимир БАРАН

головний редактор, голова колегії, доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАНУ

Богдалські Піотр – доктор юридичних наук (м. Щетно, Польща)

Борисенко В. К. – доктор історичних наук, професор

Водоп'янов П.О. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАНБ (м. Мінськ, Білорусь)

Ганжуров Ю.С. – доктор політичних наук, професор

Гримич М. В. – доктор історичних наук, професор

Коцур В. П. – доктор історичних наук, професор

Крисаченко В.С. – доктор філософських наук, професор

Мушинка М.І. – доктор філологічних наук, професор, академік НАНУ (м. Пряшів, Словаччина)

Пономаренко А.Ю. – кандидат філологічних наук

Потильчак О. В. – доктор історичних наук, професор

Салата О.О. – доктор історичних наук, доцент

Сидоров С.В. – доктор військових наук, професор

Степанов В.Л. – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент РАН (м. Москва, Росія)

Уткін О.І. – доктор історичних наук, професор

Христов Петко – доктор етнології, доцент (м. Софія, Болгарія)

Шевченко В.Ф. – доктор історичних наук, професор

ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т. ШЕВЧЕНКА
TO THE 200TH ANNIVERSARY OF TARAS SHEVCHENKO'S BIRTH

Калінічева Г.

Проекції націософської концепції
Тараса Шевченка на формування
сучасної української політичної нації

11

Kalinicheva H.

Projection of Taras Shevchenko's
Nationsophy Concept on the Formation
of Modern Ukrainian Political Nation

Чирков О.

Діяльність вікіпедичної спільноти
на початку XXI століття щодо
упорядкування, зберігання,
оновлення й поширення
у світі знань про Тараса Шевченка
слов'янськими мовами

23

Chyrkov O.

«Wikipedia» Community's Activity on
Ordering, Preservation, Renewal
and Wide Spread of Knowledge
about Taras Shevchenko
in Slavic Languages
in the Early XXIst Century

Хоменко О.

Одвічний діалог з Кобзарем

30

Khomenko O.

The Eternal Dialogue with Kobzar

УКРАЇНА-ЕТНОС
UKRAINE-ETHNOS

Баран В., Томенчук Б.

Археологічні дослідження
давнього Галича
(червень – жовтень 1997 р.)

41

Baran V., Tomenchuk B.

Archaeological Researches
of Ancient Halych
(June – October 1997)

Фігурний Ю.

Українські етнічні процеси
у другій половині XVIII століття

50

Fihurnyi Yu.

Ukrainian Ethnic Processes in
the Latter Half of the XVIIIth Century

Толочко Д.

Стратегія Української держави
у вирішенні проблем національного
розвитку та регулювання
міжнаціональних відносин
(кінець XX – початок XXI століття)

65

Tolochko D.

Ukrainian State Strategy
in Resolving Problems of National
Development and Regulation
of Interethnic Relations in the
Late XXth – Early XXIth Centuries

Чубик Ю.
Чоловічий шляхетський одяг
як невід’ємний елемент
матеріального життя волинської
шляхти XVI – XVII століть

83

Chubyk Yu.
Male Noble Clothing
as Integral Part
of Volyn Szlachta Material Life
in the XVIth – XVIIth Centuries

Висотін М.
Вплив природних катаклізмів
на стан мирного населення
Волині протягом 1648–1657 рр.
Історіографічний аспект

98

Vysotin M.
Impact of Natural Disasters
on the State of Civilian
Population of Volyn in 1648’s–57’s.
Historiographical dimension

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ
HISTORICAL STUDIES

Шевченко В.
До питання про українізацію доби
визвольних змагань і відродження
національної державності
та соборності (1917 – 1921 рр.)

108

Shevchenko V.
Revisiting Ukrainization During the
Liberation Struggle Period and the
Restoration of National Statehood
and National Unity (1917–1921)

Чмільова С.
Відновлення спільної історичної
пам’яті як чинник розвитку
українсько-польських відносин
на сучасному етапі

123

Chmilova S.
Recovery of Common Historical
Memory as a Factor of Development
of the Ukrainian-Polish Relations
in the Modern Period

Цebro О.
Доробок Тараса Шевченка
як засіб радянської пропаганди
з мобілізації духовних сил
українського народу
під час війни 1941 – 1945 рр.

133

Tsebro O.
Soviet Power Exploitation
of Taras Shevchenko’s Image and
Heritage for the Ukrainian People’s
Spiritual Power Mobilization
during the War of 1941’s – 1945’s

Кучерук М.
Фільваркове господарство:
історіографічний аспект

142

Kucheruk M.
Historiographical Aspect
of the Folwark System

Терлецький В.

Геополітична концепція
Карла Шмітта в контексті подій
у сучасній Україні

152

Terletskyi V.

Carl Schmitt's Geopolitical Concept
in the Context of Events
In Modern Ukraine

Семенова О.

Характерные особенности
изделий кустарей-кожевников
Среднего Поднепровья
и губерний Европейской России
в конце XIX – начале XX века

164

Semenova O.

Peculiarities of Production
of the Late XIX – Early XX Centuries
Middle Overdnipro Land
and European Russia
Artisans-Tanners

ОСВІТА

EDUCATION

Кір'янова О.

Історіографія діяльності
науково-педагогічної
і вчительської інтелігенції
(1920 – 1930 рр. XX ст.):
теоретико-методологічні
аспекти та етапи розвитку

179

Kiryanova O.

Historiography of Academic and
Teaching Intelligentsia
(1920's – 1930's
of the XXth Century):
Theoretical and Practical Aspects
and Stages of Development

Коткова М.

Медіа-інформаційна грамотність
як чинник розвитку
українознавчих студій

189

Kotkova M.

Media and Information Literacy
as a Factor of Development
of Ukrainian Studies

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

UKRAINIAN NATIONAL CULTURE

Коротя-Ковальська В.

Свобода духу «Народної
філармонії» у контексті
сучасних подій в Україні.
Руслана Лоцман

197

Korotia-Kovalska V.

Freedom of Spirit of «Folk
Philharmonic» in the Context
of Current Events in Ukraine.
Ruslana Lotsman

Кухар В.
Історія вивчення поняття
«неформальна субкультура»
як підсистема субкультури

206

Kukhar V.
History of Study of Concept
«Informal Subculture»
as a Subsystem of Subculture

Пекарчук В.
Зміни характеру участі
представників етноспільнот
у професійному
культурно-мистецькому житті
незалежної України:
досвід та тенденції 1990 – 2000 рр.

216

Pekarchuk V.
Changes of Representatives
of Ethnic Communities Involvement
in the Professional Arts and Cultural
Life of Independent Ukraine:
Experience and Trends
of 1990's – 2000's

Отрошко Л.
Символічний образ України
у пейзажному живописі
XIX століття

228

Otroshko L.
Symbolic Image of Ukraine
in the Landscape Painting
of the XIXth Century

РЕЦЕНЗІЇ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ**REVIEWS AND PRESENTATIONS**

Фігурний Ю.
Теоретичне осмислення
українознавчого дискурсу

245

Fihurnyi Yu.
Theoretical Comprehension of
Ukrainian Studies Discourse

Баран В.
Рецензія на наукове видання
Фігурного Ю. С. «Українське
етнодержавонацієтворення
(XV–XVIII ст.)
в українознавчому вимірі»

248

Baran V.
Review of Yu. S. Fihurnyi's scientific
publication «Ukrainian Ethnic-State-
Nation Building of the XVth – XVIIIth
Centuries in the Context
of Ukrainian Studies»

Краснодемська І.
Методологія системного пізнання

251

Krasnodemska I.
System Cognition Methodology

ПРОЕКЦІЇ НАЦІОСОФСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ

Галина КАЛІНІЧЕВА

кандидат історичних наук, доцент,

завідувач відділу освітніх технологій ННДІУВІ

Анотація. У статті досліджено націотворчі аспекти поезії Т. Шевченка: сутність національної ідеї, ціннісної системи, його оцінки ролі національної політичної еліти в історії України. Проаналізовано стан розвитку, проблеми та шляхи оптимізації формування модерної політичної нації в Україні в контексті націософської концепції Т. Шевченка. Вказано, що основою об'єднання українського суспільства мають стати стабілізація соціально-економічного і політичного розвитку, консолідаційна ідеологія, національна ідентичність, соціалізація держави, політизація громадянського суспільства, зближення ідеологічних та мовно-культурних орієнтирів у різних регіонах України.

Ключові слова: Т. Шевченко, нація, політична нація, національна ідея, ідентичність, консолідація, Україна.

PROJECTION OF TARAS SHEVCHENKO'S NATIOSOPHY CONCEPT ON THE FORMATION OF MODERN UKRAINIAN POLITICAL NATION

Halyna KALINICHEVA

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

Head of Department of Educational Technologies of NRIUSWH

Annotation. This article explores the nation-building aspects of Shevchenko's poetry: the essence of the national idea, the system of values and his estimation of the national political elite role in the history of Ukraine. The development, challenges and ways to optimize the formation of modern political nation in Ukraine in the context of Shevchenko's natiosophy concept are analyzed. The author pointed out that stabilization of socio-economic and political development, consolidation ideology and national identity, socialization of the state and politicization of the civil society as well as convergence of ideological, cultural and linguistic landmarks in different regions of Ukraine form the basis for consolidation of the Ukrainian society.

Key words: Taras Shevchenko, nation, political nation, national idea, identity, consolidation, Ukraine.

H. Kalinicheva

Projection of Taras Shevchenko's Natiosophy Concept on the Formation of Modern Ukrainian Political Nation

Abstract

The issue of national consolidation as a precondition for a long-term existence of a statehood is a topical question in Ukraine nowadays and the poetic legacy of T. Shevchenko is considered here as an important nation-building factor. This article studies the principles of T. Shevchenko's natiosophy concept, namely his understanding of nation, national idea, role of national elite in Ukraine's history, components of value system, estimation of the heroic past as well as vision of the future of the native land and its nation.

The author analysis the problem of political nation development in modern Ukraine in the light of natiosophic vision of T. Shevchenko, and points out the absence of understanding of national identity among the citizens of the independent Ukraine. This indicates on acute crisis of self-identification in the Ukrainian society which doesn't consider itself to be fully Ukrainian neither in ethnical nor in political aspects.

The author has proved that formation of modern Ukrainian political nation requires, among other things, clear understanding of collective identity and common national interests in the development of the society. The author considers that the natiosophic concept of T. Shevchenko with its idea of nation consolidation for the sake of national statehood could serve in this matter.

The article states that the problem of consolidation of the Ukrainian society is inextricably connected with the need of socio-economic and political stability, the formation of the consolidation ideology, the intensification of the activity of the civil society institutions and the convergence of ideological and linguistic and cultural landmarks in different regions of Ukraine.

REFERENCES

1. Vorona V. Sotsialni zahrozy i sotsialnyi potentsial realizatsii interesiv narodu Ukrainy (Peredmova) / V. Vorona // Ukrainske suspilstvo 1992 – 2013. Stan ta dynamika zmin: sots. monitorynh / za red. V. Vorony, M. Shulhy. – K.: Instytut sotsiologii NAN Ukrainy, 2013. – 566 s.
2. Dziuba I. Ukraina v poshukakh novoi identychnosti [Elektroni resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.fes.kiev.ua/Dokument/kamdem-1.htm>
3. Zhulynskiy M. «... I pomoliatsia na voli nevolnychi dity»: iz Kobzarem u sertsii / M. Zhulynskiy // Holos Ukrainy. – 2013. – № 55. – 22 bereznia. – S. 8 – 9.
4. Zhulynskiy M. Yaku natsionalnu ideiu mav Taras Shevchenko? / M. Zhulynskiy // Holos Ukrainy. – 2013. – № 55. – 5 bereznia. – Rezhym dostupu: <http://golosukraine.com/publication/kultura/istoriya/7878-yaku-nacionalnu-ideyu-mav-taras-shevchenko/>
5. Zabuzhko O. Shevchenkiv mif Ukrainy / O. Zabuzhko. – K.: Abrys, 1997. – 144 s.
6. Kudriavtsev M. Taras Shevchenko v natsionalno-istorychnomu konteksti (do 200-richchia z dnia narodzhennia) / M. Kudriavtsev // Naukovo-informatsiinyi visnyk Akademii nauk vyshchoi osvity Ukrainy. – 2013. – № 2 (85). – S. 6 – 11.
7. Leshchenko V. Transformatsiia politychnoi systemy ta rol politychnykh elit u rozvytku suspilstva / V. Leshchenko // Viche. – 2009. – № 11 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/1497/>
8. Maiboroda O. P. Problemy i perspektyvy natsionalnoho konstruiuvannia v suchasni Ukraini // Ukrainska politychna natsiia: problemy stanovlennia: zb. nauk. st. / za red. M. M. Rozumnoho (zah. red.), M. T. Stepyka, V. M. Yablonskoho. – K.: NISD, 2012. – 384 s.
9. Ozhevan M. A. Ukrainske natsiivtvo: zavysannia mizh modernom i postmodernom / M. A. Ozhevan // Ukrainska politychna natsiia: problemy stanovlennia: zb. nauk. st. / za red. M. M. Rozumnoho (zah. red.), M. T. Stepyka, V. M. Yablonskoho. – K.: NISD, 2012. – 384 s.
10. Rudych F. Politychna natsiia Ukrainy: peredumova utverdzhennia yedynoi derzhavy / F. Rudych // Viche. – 2010. – № 21 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/2267>
11. Skrypnyk H. Naukova i mystetska spadshchyna druhoi polovyny XIX stolittia u konteksti kulturno-natsionalnoho vidrodzhennia / H. Skrypnyk [Elektroni resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16827/01-Skripnik.pdf?sequence=1>
12. Spilna identychnist hromadian Ukrainy: osoblyvosti i problemy stanovlennia // Natsionalna bezpeka i oborona. – 2006. – № 7. – S. 3 – 38.
13. Formuvannia spilnoi identychnosti hromadian Ukrainy: perspektyvy i vyklyky // Natsionalna bezpeka i oborona. – 2007. – № 9. – S. 3 – 31.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІКІПЕДИЧНОЇ СПІЛЬНОТИ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ ЩОДО УПОРЯДКУВАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ООНОВЛЕННЯ Й ПОШИРЕННЯ У СВІТІ ЗНАНЬ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА СЛОВ'ЯНСЬКИМИ МОВАМИ

Олег ЧИРКОВ

науковий співробітник відділу української етнології ННДІУВІ

Анотація. У статті наведено головні результати дослідження діяльності вікіпедичної спільноти на початку XXI ст. щодо упорядкування, зберігання, оновлення й поширення у світі знань про Тараса Шевченка слов'янськими мовами. Головним джерелом є слов'яномовні розділи Вікіпедії, для порівняння переглянуто й деякі інші мовні сегменти. Використано її пошукову систему та статистику переглядів статей про Тараса Шевченка. Роботу здійснено у ННДІУВІ на виконання фундаментального дослідження «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці у світовій цивілізації і культурі» упродовж вересня 2013 р. – жовтня 2014 р.

Ключові слова: Україна, українці, Тарас Шевченко, слов'янські мови, Вікіпедія, мовний сегмент Вікіпедії.

«WIKIPEDIA» COMMUNITY'S ACTIVITY ON ORDERING, PRESERVATION, RENEWAL AND WIDE SPREAD OF KNOWLEDGE ABOUT TARAS SHEVCHENKO IN SLAVIC LANGUAGES IN THE EARLY XXIst CENTURY

Oleh CHYRKOV

research associate of Ukrainian Ethnology Department of NRIUSWH

Annotation. The article introduces the main results of the research of «Wikipedia» community's activity on ordering, preservation, renewal and wide spread of knowledge about Taras Shevchenko in Slavic languages in the early XXIth century. The author compared information on the subject in Slavic and other language segments. The search system and the views of the articles dealing with Taras Shevchenko in «Wikipedia» were used. The work was carried out within the framework of fundamental research «Ukraine and Global Ukrainian Heritage in the System of Ukrainian Studies. Ukrainians in the Global Civilization and Culture» conducted in September 2013 – October 2014 by National Research Institute of Ukrainian Studies and World History.

Key words: Ukraine, Ukrainians, Taras Shevchenko, Slavic languages, Wikipedia, Wikipedia language segment.

REFERENCES

1. Wikimedia Toolserver [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://toolserver.org/~johang/2012.html#ukrainian>
2. Wikipedia article traffic statistics [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://stats.grok.se>
3. Wikipedia: the free encyclopedia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://en.wikipedia.org>
4. Most viewed articles on Ukrainian Wikipedia 2013 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tools.wmflabs.org/wikitrends/2013.html#ukrainian>
5. Page Views for Wikipedia, All Platforms, Normalized [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://stats.wikimedia.org/EN/TablesPageViewsMonthlyCombined.htm>
6. Vikimedia Ukraina: Blog «Vikimedia Ukraina» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://wikimediaukraine.wordpress.com>
7. Vikimedia Ukraina [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua.wikimedia.org>
8. Vikipediya: vilna entsyklopediia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uk.wikipedia.org>

O. Chyrkov

«Wikipedia» Community's Activity on Ordering, Preservation, Renewal and Wide Spread of Knowledge about Taras Shevchenko in Slavic Languages in the Early XXIst Century

Abstract

Web-encyclopedia «Wikipedia», which emerged in the early XXIst century, has become one of the most demanded information sources among the population, an easy-to-use and efficient instrument of spreading reference and encyclopedic information on Ukraine and the whole world in different languages and dialects. Considerable attention is paid to information on outstanding personalities, first of all those who had significant influence on the cultural and civilization development of certain nations or humankind in whole, in particular, Taras Shevchenko. The research was carried out in order to characterize the activity of «Wikipedia» community on renewal of knowledge about Taras Shevchenko in Ukraine and throughout the world in Slavic languages in the early XXIst century. The author considered information on Shevchenko in certain language segments of «Wikipedia», in particular its availability, organization, scope, content and requests by Internet users. The author compared information on the subject in Slavic and other language segments of «Wikipedia» during 2001–2014 and analyzed statistics on usage of «Wikipedia» in Ukraine for recent years on the basis of data of other websites.

Activity of «Wikipedia» community on ordering, preservation, renewal and wide spread of knowledge about Taras Shevchenko in Slavic languages has good results. Most of «Wikipedia» segments in Slavic languages and dialects contain at least one article on Taras Shevchenko or his activity. The name of Taras Shevchenko is cited in several thousands of Wikipedian articles. For several years the article «Taras Shevchenko» has been taken the second place among the most requested articles by the users of the Ukrainian segment of «Wikipedia». Today the activity of «Wikipedia» community is oriented to renewal of available articles on Taras Shevchenko and his activity, and also to creation of related articles in those language segments, where they are still absent.

ОДВІЧНИЙ ДІАЛОГ З КОБЗАРЕМ

Олександр ХОМЕНКО
науковий співробітник
відділу української філології ННДІУВІ

УДК 904(477) «9/12»

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДАВНЬОГО ГАЛИЧА (ЧЕРВЕНЬ – ЖОВТЕНЬ 1997 р.)

Володимир БАРАН

*доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України,
провідний науковий співробітник відділу української етнології ННДІУВІ*

Богдан ТОМЕНЧУК

*кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології й археології
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Анотація. У статті аналізуються польові дослідження давнього Галича (Крилоського городища), проведені у червні – жовтні 1997 р. археологічною експедицією під керівництвом В. Барана і Б. Томенчука. У Крилоському городищі було продовжено дослідження розкопу I, законсервовано розкоп III, закладено нові – V-2, V-3, V-4, V-5 та розпочато вивчення митрополітичних палат і каплички. Всі ці розкопи дали надзвичайно цікавий матеріал як з ранньої історії Галича (X – XI ст.), так і пізнього середньовіччя. В 1997 р. на розкопі I продовжувалося дослідження східної частини оборонної стіни XII – XIII ст. Дослідники прагнули виявити оборонні конструкції X–XI ст. на широкій площі, які були простежені ними в минулі роки.

Ключові слова: Україна, українці, давній Галич, Крилоське городище, археологічні дослідження, артефакти.

ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES OF ANCIENT HALYCH (JUNE – OCTOBER 1997)

Volodymyr BARAN

*Doctor of Historical Sciences, professor, corresponding member of NAS of Ukraine,
leading research associate of Ukrainian Ethnology Department of NRIUSWH*

Bohdan TOMENCHUK

*Candidate of Historical Sciences, associate professor of Chair of Archaeology and Ethnology,
V. Stefanyk Carpathian National University*

Annotation. *The article analyzes field studies of Ancient Halych (Krylos hillfort) conducted in June–October 1997 by archaeological expedition of Halych National Reserve under the direction of V. Baran and B. Tomenchuk. In the Krylos hillfort the research of the excavation I was continued and the excavation III was preserved. Also the excavations V-2, V-3, V-4, V-5 were established and the research of metropolitan chambers and chapels began. The excavations provided a very interesting material on the history of the early (10th –11th centuries) and the late medieval Halych. A study of the eastern part of the defensive wall of the 12th –13th centuries has been continued in 1997. The researchers sought to find out the defensive structures of the 10th -11th centuries which were investigated earlier.*

Key words: *Ukraine, the Ukrainians, Ancient Halych, Krylos hillfort, archaeological researches, artifacts.*

V. Baran, B. Tomenchuk

Archaeological Researches of Ancient Halych (June – October 1997)

Abstract

Halych archaeological expedition of the Institute of Archaeology of NAS of Ukraine, Ivano-Frankivsk Regional Museum and the National Reserve “Ancient Halych” in the central area of the Krylos hillfort (village Krylos of Ivano-Frankivsk region Halych district) in 1996 under the direction of V. Baran and B. Tomenchuk continued the research of Ancient Halych which began in the early 90’s of the 20th century. In the Krylos hillfort the research of the excavation I was continued and the excavation III was preserved. Also the excavations V-2, V-3, V-4, V-5 were established and the research of metropolitan chambers and chapels began. The excavations provided a very interesting material on the history of the early (10th –11th centuries) and the late medieval Halych. The excavation I was in the southwestern part of the main central area of the hillfort where apparently a prince castle of the 12th–13th centuries stood. On its base in 1996 the defense system of the Halych stronghold, namely the first main rampart of the prince castle, was turned into a museum. In 1997 the defense structures of the 10th-11th centuries were found out on a large area, in particular the remains of four walls and the researchers managed to investigate one block house completely. While preserving southern part of the old excavation III there was examined the place for a pole pit revealed by V. Aulikh in 1977; it is the same as the the previous ones. On the excavation V-2 there was examined the extention of a stone pavement to the east of a previously discovered part. In the northwest corner of the excavation V-4 there were revealed the remains of foundations for a square tower (gate) in the wall of the cathedral monastery. Its eastern part which sides with the foundations of a brick defensive wall was researched. The solid foundations of the large stone blocks were located on the stone pavement of the 13th century. In the south wall of the excavation V-2 a powerful layer of burnt bricks and stones was discovered. However, only a few fragments of pottery of the 12th-13th centuries were found out there. On the excavation V-3 the extention of a stone pavement was researched and the traces of stone foundations for columns might be found out.

УКРАЇНСЬКІ ЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХVІІІ СТОЛІТТЯ

Юрій ФІГУРНИЙ

кандидат історичних наук,
завідувач відділу української етнології ННДІУВІ

Анотація. У статті аналізуються українські етнічні процеси у другій половині ХVІІІ ст. в українознавчому вимірі. Автор вважає, що етнічні процеси – це послідовні зміни, які відбувалися і відбуватимуться з українським народом упродовж всього його розвитку й існування як самодостатньої етнічної спільноти. Вони безпосередньо пов'язані з етногенезом (походженням) українців. З ліквідацією в кінці ХVІІІ ст. Гетьманату етнічні процеси децю загальмовуються, зберігаючи при цьому такі головні ознаки українського етносу, як єдність мови, наявність певної етнічної території, пам'ять про спільне історичне походження, традиційну духовну і матеріальну культуру, етнічну самоідентифікацію, ментальність, релігійність тощо.

Ключові слова: Україна, українці, українське етнодержавонацієтворення, етнічні процеси, Гетьманат, козаки, українознавчий вимір.

UKRAINIAN ETHNIC PROCESSES IN THE LATTER HALF OF THE XVIIIth CENTURY

Yuriy FIHURNYI

Candidate of Historical Sciences,
Head of Ukrainian Ethnology Department of NRIUSWH

Annotation. This paper analyzes the Ukrainian ethnic processes in the latter half of the 18th century in the context of Ukrainian studies. The author considers that ethnic processes are gradual changes that occurred and will occur with the Ukrainian people over a period of its development and existence as a self-sufficient ethnic community. They are directly connected with the ethnogenesis (origin) of the Ukrainians. With the elimination of the Hetmanate at the end of the 18th century the ethnic processes slowed down slightly and along with this kept such main features of the Ukrainian ethnos as language unity, existence of a particular ethnic territory, memory of a common historical origin, traditional spiritual and material culture, ethnic identity, mentality, religion etc.

Key words: Ukraine, the Ukrainians, Ukrainian ethno-state-nation building, ethnic processes, the Hetmanate, Cossacks, Ukrainian studies dimension.

REFERENCES

1. *Vovk Khv.* Studii z ukrainskoi etnohrafii ta antropolohii. – Niu-York: Howerla, 1976. – 356 s.
2. *Doroshenko D.* Slovianskyi svit u yoho mynulomu y suchasnomu. – K.: Tempora, 2010. – 784 s.
3. *Yermolenko S.Ya.* Mova i ukrainoznavchyi svitohliad. – K.: NDIU, 2007. – 444 s.
4. *Matviias I.* Varianty ukrainskoi literaturnoi movy. – K., 1998. – 162 s.
5. *Mordvintsev V.* Tserkva // Istorychna nauka: terminolohichni i poniatiyni dovidnyk. – K.: Vyscha shkola, 2002. – 432 s.
6. *Rudnytskyi S.* Ukrainska sprava zi stanovshcha politychnoi heohrafii // Kryshchenko V.S. Ukrainoznavstvo: Khrestomatiia-posibnyk: u 2 kn. – Kn. 1.– K.: Lybid, 1996. – S. 288 – 319.
7. *Savchuk B.* Ukrainska etnolohiia. – Ivano-Frankivsk: Lileia-NV, 2004. – 560 s.
8. *Sichynskyi V.Yu.* Chuzhyntsi pro Ukrainu... – K.: Firma «Dovira», 1992. – 256 s.
9. *Subtelnyi O.* Ukraina: istoriia: per. z anhl. – 3-tie vyd., pererob. i dop. – K.: Lybid, 1993. – 720 s.
10. *Tyvodar M.* Etnolohiia. – Uzhhorod, 1998. – 580 s.
11. *Fihurnyi Yu.S.* Ukrainskyi etnos u prostori y chasi: ukrainoznavchi doslidzhennia etnichnykh, derzhavotvorchykh i natsiietvorchykh protsesiv v Ukraini. – K.: NNDIU, 2009. – 520 s.
12. *Fihurnyi Yu.S.* Ukrainske etnoderzhavonatsiietvorennia (XV–XVIII st.) v ukrainoznavchomu vymiri. Monohrafia ta vybrani ukrainoznavchi pratsi. – 2-he vyd., dop. i doopr. – K., 2014. – 400 s.
13. *Tsyuietsia za Sichynskym V.Yu.* Chuzhyntsi pro Ukrainu... – K.: Firma «Dovira», 1992. – 256 s.
14. *Sherer Zh.-B.* Litopys Malorosii, abo Istoriia kozakiv-zaporozhtsiv ta kozakiv Ukrainy abo Malorosii: per. z fr. – K.: Ukr. Pysmennyk, 1994. – 312 s.

Yu. Fihurnyi

Ukrainian Ethnic Processes in the Latter Half of the XVIIIth Century

Abstract

National ethnic processes in the latter half of the XVIIIth century are characterized by both quantitative and qualitative content and development: 1) the use of the Ukrainian popular (grass-roots) language is marked by continuity, consistency and frequency. Despite great pressure and expansion of the Russian language within Ukrainian ethnic territories it (or rather native speakers – Ukrainians) not only managed to preserve its position, but also initiated creation of a modern literary Ukrainian language that derives from the grass-roots language, thus having increased its ethno-state-nation building functions; 2) at the end of the 18th century Ukrainian ethnic territories were grabbed by two powerful empires, in particular, almost all Western Ukraine, Bukovyna (annexed in 1775 in Moldova) and Transcarpathia went to the Austrian Empire, and Over Dnipro Land, Slobola Ukraine, Polissia, East Podolia and the Black Sea Coast went to the Russian Empire. Being under Vienna and St. Petersburg has left a significant mark on the Ukrainians living on the both sides of the imperial frontiers; 3) the mentioned period is distinguished by active development of the Ukrainian traditional spiritual and material culture, folk customs and traditions the high level and unique character of which was described by native and foreign scholars and travelers; 4) ethnic identity, mentality and religion were significant ethno-determining features of the Ukrainian people. They distinguished it from other neighboring ethnic groups – the Poles, the Belarusians, the Hungarians, the Moldavians, the Slovaks and especially the Russians. The most brightly they are represented in the culture, life, traditions and mentality, even in the religious sphere. Despite seemingly common religion of both the Ukrainian and Russian people (Eastern Rite Christians) there were some differences among them which Vienna and St. Petersburg, and most of all – the Russian imperial authorities tried to eliminate and unify.

СТРАТЕГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Денис ТОЛОЧКО

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник відділу української історії ННДІУВІ

Анотація. Стратегія Української держави у вирішенні проблем національного розвитку та регулювання міжнаціональних відносин визначена, насамперед, Конституцією України. У статті розглядаються документи, що зберігаються у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, з точки зору їх інформаційного потенціалу для дослідження державної етнонаціональної політики України. Проаналізовано активний вплив реорганізаційних процесів на якість стратегії державної етнополітики наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Наголошується, що усвідомлення важливості регулювання етнонаціонального розвитку і дотримання прав людини на самовизначення є необхідними для забезпечення національної безпеки України.

Ключові слова: стратегія, концепція, етнонаціональна політика, етнокультурний розвиток, етнічна спільнота, українська нація, сучасна Україна.

UKRAINIAN STATE STRATEGY IN RESOLVING PROBLEMS OF NATIONAL DEVELOPMENT AND REGULATION OF INTERETHNIC RELATIONS IN THE LATE XXth – EARLY XXIth CENTURIES

Denys TOLOCHKO

Candidate of Historical Sciences,

senior research associate of Ukrainian History Department of NRIUSWH

Annotation. Strategy of the Ukrainian state in regard to the problems of national development and regulation of interethnic relations is primarily based on the principles of the Ukrainian Constitution. Documents of the Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine have been investigated in the context of their informational potential for the Ukrainian state ethnic policy research. Active influence of the reorganization processes on the strategy of state ethnic policy in the late 20th – early 21th centuries is analyzed. It is emphasized that awareness of regulation of interethnic development and observance of human rights to self-determination are necessary for national security of Ukraine.

Key words: strategy, concept, state ethnic policy, ethnocultural development, ethnic communities, Ukrainian nation, modern Ukraine.

REFERENCES

1. Vystup Dzhemilova M. na zasidanni Parlamentskoi asamblei Rady Evropy. – Rezhym dostupu: http://www.ukrinform.ua/rus/news/za_vremya_okkupatsii_v_krimu_bez_vesti_propalo_18_tatar_dgemilev_1670801
2. *Vladychenko L.* Do istorii derzhavnogo organu u spravakh religii v Ukraini: z 1991 r. po teoerishnii chas. – Rezhym dostupu: <http://www.religion.in.ua/main/history/12072-do-istoriyi-derzhavnogo-organu-u-spravax-religij-v-ukrayini-z-1991-r-po-teperishnij-chas.html>
3. *Yevtukh V.* Kontseptualni zasady vy-rishennia etnonatsionalnykh problem / Volodymyr Yevtykh // Politychnyi menedzhment. – 2007. – № 4 (25). – S. 14–30.
4. Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 № 946-IV «Pro osnovy natsionalnoi bezpeku Ukrainy» – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
5. Intehratsiia ranishe deportovanykh osib u Krymu, Ukraina. Otsinka potreb serpen 2013 r. Verkhovnyi komisar OBSYE u spravakh natsionalnykh menshyn. – Niderlandy, 2013. – 36 s. – Rezhym ostypy: www.osce.org/hcnm/78053
6. *Krysachenko V., Diakova O.* Politych-ne rusynstvo / V. Krysachenko, O. Diakova// Ukraina u svitovii istorii. – № 3. – 2014. – S. 210–223. – Rezhym dostupu: <http://nndiuv.org.ua/book/usi-3-web.pdf>
7. *Krysachenko V.S.* Ukrainaska etnopolityka. Kontseptualni narysy / V.S. Krysachenko. – K.: MP Lesia, 2013. – Kn. 1. – 440 s.
8. Parlamentski slukhannia «Etnonatsionalna polityka Ukrainy: zdobutky ta perspektyvy» 17 sichnia 2012 roku. – Rezhym dostupu: http://static.rada.gov.ua/zakon/skl6/11session/par_sl/sl1101112.htm
9. Polozhennia Derzhavnyi komitet Ukrainy u spravakh natsionalnosti ta religii. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/201-2007-%D0%BF>
10. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 20 bereznia 2014 r. № 1140-VII «Pro Zaiavu Verkhovnoi Rady Ukrainy shchodo harantii prav krymskotatarskoho narodu u skladi Ukrainskoi derzhavy». – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1140-18>
11. Postanova Kabinetu Ministriv vid 8 lystopada 2006 r. № 1575 «Pro utvorennia Derzhavnogo komitetu Ukrainy u spravakh natsionalnosti ta religii». – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1575-2006-%D0%BF>
12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 liutoho 1992 r. № 71 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Komitet u spravakh natsionalnosti pry Kabineti Ministriv Ukrainy». – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-92-%D0%BF>
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 kvitnia 2000 r. № 1772 «Pro utvorennia Derzhavnogo departamentu u spravakh natsionalnosti ta mihratsii». – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/603-2000-%D0%BF>
14. *Syshchuk O.* Yaka etnonatsionalna polityka nam potribna? / O. Syshchuk // Viche. – 2012. – №3. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/2960/>
15. *Snaider T.* Staty «ne-Rosiieiu» – zamalo dlia Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zbruc.eu/node/27280>
16. Stenohrama zasidannia Parlamentskoi asamblei Rady Yevropy vid 01.10.2014. – Rezhym dostupu: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/Records/2014/E/1410011530E.htm>
17. *Tolochko D.V.* Samovyznachennia etnichnykh spilnot u suchasni Ukraini / D.V. Tolochko // Ukraina u svitovii istorii. – 2014. – № 3 – S. 61–73. – Rezhym dostupu: <http://nndiuv.org.ua/book/usi-3-web.pdf>
18. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 hrudnia 1995 r. № 1176/95 «Pro utvorennia Ministerstva Ukrainy u spravakh natsionalnosti ta mihratsii». – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1176/95>
19. Ukaz Prezydenta 13 veresnia 2001 r. № 836/2001 «Pro Derzhavnyi komitet Ukrainy u spravakh natsionalnosti ta mihratsii». – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/836/2001>

20. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 15 hrudnia 1999 r. № 1573/99 «Pro zminy u strukturi tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady». – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1573/99>

21. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 lypnia 1996 r. № 596/96 «Pro zminy v systemi tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy». – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/596/96>

22. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 9 hrudnia 2010 r. № 1085/2010 «Pro optymizatsiiu systemy tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady». – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>

23. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyschykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F. 5252, op. 1, spr. 40, 22 ark.

24. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyschykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F. 5252, op. 1, spr. 40, 69 ark.

25. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyschykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F. 5252, op. 1, spr. 2, 42 ark.

26. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyschykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F. 5252, op. 1, spr. 2, 28–29 ark.

27. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyschykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F. 5252, op. 1, spr. 2, 30 ark.

28. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyschykh orhaniv vlady i upravlinnia Ukrainy. – F. 5252, op. 1, spr. 2, 32 ark.

29. Entsyklopedycheskyi slovar Brokhauza y Efrona: v 86 t. – Sankt-Peterburh, 1890 – 1907. – Rezhym dostupu: <http://uk.wikisource.org/wiki>

D. Tolochko

Ukrainian State Strategy in Resolving Problems of National Development and Regulation of Interethnic Relations in the Late XXth – Early XXIth Centuries

Abstract

Creation of conditions for sustainable development of the ethnic communities in Ukraine is one of the main directions of the Ukrainian state policy. Along with Article 11 of the Ukrainian Constitution, the above-mentioned direction of the state policy is fixed in Article 8 of the Law of Ukraine dated 19.06.2003 № 946-IV «On national security of Ukraine». According to Article 8 of the Law «development and improvement of socio-economic and legal foundations of Ukraine to enhance spirituality, cultural-ethnic tolerance and national stability» belong to domestic directives».

Strategy of the state policy in the sphere of regulation of ethnic development of Ukraine depends on the activity of such objective factor as the history of the state agency for nationality affairs. The history of this agency allows us to understand what kind of barriers have occurred on the way of creation of conditions for preservation of cultural identity of ethnic communities, and why the Crimean Tatars, after returning from deportation, sought to obtain the status of «indigenous people». Reorganization had destructive impact on the activity of the state agency, primarily due to the lack of the concept of the state policy in the regulation of ethnic development of Ukraine. This signals about a crisis in public administration in whole.

Contempt or at least under-estimation of necessity to approve a concept of the ethnic policy by the Ukrainian authorities caused wrong domestic policy in the sphere of regulation of ethnic and cultural development of ethnic communities in Ukraine. National policy becomes effective only if it is based on the results of scientific researches.

Objective laws of ethnic and cultural development of human societies, the real resources of ethnic communities should determine the strategic aims of ethnic development and ways to implement them. In particular, ethnicity theory provides knowledge that should be among the basic principles of the ethnic policy.

ЧОЛОВІЧИЙ ШЛЯХЕТСЬКИЙ ОДЯГ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ МАТЕРІАЛЬНОГО ЖИТТЯ ВОЛИНСЬКОЇ ШЛЯХТИ XVI – XVII СТОЛІТЬ (ЗА ДОКУМЕНТАМИ РАНЬОМОДЕРНОЇ ВОЛИНИ)

Юлія ЧУБИК

науковий співробітник відділу історичних пам'яток ННДІУВІ

Анотація. У статті на основі документальних матеріалів актових книг ґродських та земських судів Волині розглянуто різновиди повсякденного шляхетського одягу чоловіків у XVI – XVII ст. З цією метою, виходячи із їхніх смаків, станових уподобань, ціннісних орієнтирів, проаналізовано саме те повсякдення, що їх оточувало. Детально описано сорочку, сукман, убране (штани), жупан, кунтуш, ермяк, шубу, копеняк, фрезію, пояс, ковпак, шапку, чоботи та бачмаги. Виявлено спільну історіографічну традицію з історії одягу як у Польщі, так і в Україні та прослідковано процеси культурних взаємовпливів обох держав в розвитку одягу як одного із його проявів.

Ключові слова: чоловічий шляхетський одяг, актові книги, повсякдення, Волинь, мода.

MALE NOBLE CLOTHING AS INTEGRAL PART OF VOLYN SZLACHTA MATERIAL LIFE IN THE XVIth – XVIIth CENTURIES

Yulia CHUBYK

research associate of Historical Sites Department of NRIUSWH

Annotation. In the article on the base of documentary materials of registers of Volyn magistrate and territorial courts, the varieties of casual clothing of noblemen in the XVIth – XVIIth centuries are considered. Based on their tastes, class preferences and values the then everyday life is analyzed. The author describes in details such types of garment worn by the male nobility as a shirt, a sukman, garments (trousers), a zhupan, a kontusz, a yermiak, a fur coat, a kopeniak, a fereziiia, a belt, a cap, a hat, boots and bachmahy. The study has revealed a common historiographical tradition of the history of clothing in Poland and Ukraine. The processes of bilateral cultural influences of both countries on the development of clothing as one of its manifestations are examined.

Key words: male noble clothing, registers, everyday life, Volyn, fashion.

REFERENCES

1. TsDIAK Ukrainy.
2. AYUZR. – K., 1909. – CH.8. – T. 3. Akty o brachnom prave i semeynom byte v Yugo-Zapadnoy Rusi v XVI – XVII vv. / Pod red. O. I. Levitskogo. – 858 s.
3. Hupalo V. Do problemy doslidzhennia kryptovykh pokhovan // Arkheolohichni doslidzennya Lvivskoho universytetu. – Lviv, 2005. – Vyp. 8. – S. 388 – 399.
4. Hupalo V. Doslidzhennia krypty №4 u kolyshnomu Bernardynskomu kosteli v Dubni // Materialy i doslidzhennia z arkheolohii Prykarpattia i Volyni. – Lviv, 2008. – Vyp. 12. – S. 324 – 341.
5. Dashkevych Ya. Ukraina na mezhi mizh Skhodom i Zakhodom (XIV – XVIII st.), [v:] ZNTSh. – Lviv, 1991. – T. CC XXII. – S. 28 – 44.
6. Mateiko K. Ukrainskyi narodnyi odiah. – K.: Naukova dumka, 1977. – 224 s.
7. Rudyk L. Kostium vyshchykh staniv suspilstva Lvova XVII – XVIII st. u zbirkakh

Lvivskykh muzeiv ta istorychnoho arkhivu // Visnyk KhDADM. – Kharkiv, 2007. – № 6. – S. 144 – 153.

8. Sas P.M. Feodalnye goroda Ukrainy v kontse XV – 60-kh godakh XVI v. – K.: Naukova dumka, 1989. – 232 c.

9. Stelmashchuk H. Davnie vbrannia na Volyni: Etnohrafichno-mystetstvoznavche doslidzhennia. Monohrafiia. – Lutsk: Volynska oblasna drukarnia, 2006. – 280 s.

10. Stelmashchuk H. Ukraina – kozatska derzhava. – Kyiv, 2004.

11. Torhivlia na Ukraini XIV – seredyny XVII. Volyn i Naddnyprianshchyna. – K.: Naukova dumka, 1990. – 408 s.

12. Ukrainyskyi narodnyi odiah XVII – pochatku XVIII st. v akvareliakh Yu. Hlohovskoho / Avt. ta upor. D.P. Krvavych, H. H. Stelmashchuk. – Kyiv: Naukova dumka, 1988. – 268 s.; Bilan M. S., Stelmashchuk H. H. Ukrainyskyi strii. – Lviv: Feniks, 2000. – 326 s.

13. Brücker A. Dzieje kultury polskiej. – Kraków: W. L. Anczyc i Spółka, 1931. – T. 2. – 660 s.

14. Drązkowska A. Odzież grobowa w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku. – Toruń:

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2008. – 343 s.

15. Encyklopedia powszechna. – Kraków, 1972. – T. 13.

16. Gołębowski Ł. Ubiory w Polsce od najdawniejszych czasów aż do chwil obecnych, sposobem dykcjonarza ułożone i opisane. – Warszawa, 1830. – 311 s.

17. Gutkowska – Rychlewska M. Historia ubiorów. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1968. – 964 s.

18. History of Ukrainian costume. From the Scythian Period to the Late 17 th century. – Melbourne, 1986. – 62 c.

19. Łoziński W. Życie polskie w dawnych wiekach. – Warszawa, 2004. – 274 s.

20. Słownik terminologiczny sztuk pięknych. – Warszawa, 1976. – 522 s.

21. Turnau I. Słownik ubiorów. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe Semper, 1999. – 214 s.

22. Woronczuk I. Spilni rysy i shliakhy rozvytku odiahu ukrainyskykh i polskykh selian u XVI – XVII stolitti (metodolohichni ta metodychni zasady i pidkhody) // Acta Polono-Ruthenica I. – Olsztyn, 1996. – S. 401 – 407.

Yu. Chubyk

**Male Noble Clothing as Integral Part of Volyn Szlachta Material Life
in the XVIth – XVIIth Centuries**

Abstract

Clothing played an important role in the material life of Volyn szlachta in the XVIth – XVIIth centuries as it was indicative of the human well-being, social stratification and occupational status. For a long time the problems of social history and the history of clothing in particular have been scantily explored until recently. However, the latest works devoted to the problem are based on previously published documentary materials. The paper examines types of male noble clothes in the XVIth – XVIIth centuries based on records of Volyn magistrate and territorial courts registers, revealed by the author in the Central State Historical Archive in Kyiv, which is the reason why it established a scientific rationale for choosing this research issue as timely. Very important information on the history of male clothing is provided by the complaints made by noblemen, stories and testimonies of bailiffs about attacks on the part of nobles and robberies of estates. A great deal of such information is recorded in registers of magistrate and territorial courts of the XVIth – XVIIth centuries. They contain lists of robbed noble property, including clothing, which was an important element of well-being and prosperity. The names of various kinds of clothing, fabric materials, decorations and even prices are mentioned there. It should be noted that it is not single but wide-scale information. Clothing was considered to be a one of the most precious things. It often was transferred by succession, given in will to husbands, wives, sons, daughters, grandchildren, nephews and others. Also the mutual influence of cultures of different nations on its formation has been researched.

ВПЛИВ ПРИРОДНИХ КАТАКЛІЗМІВ НА СТАН МИРНОГО НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ ПРОТЯГОМ 1648–1657 рр. ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Микола ВИСОТІН

науковий співробітник відділу історичних пам'яток ННДІУВІ

Анотація. Статтю присвячено огляду української та зарубіжної історіографії з проблеми втрат мирного населення Волині від природних катаклізмів (голоду та епідемій) у роки Визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького. Зроблено висновок про недостатнє вивчення даної проблеми і запропоновано подолання існуючої лакуни шляхом розширення джерельної бази (за рахунок введення до обігу нових, раніше не опублікованих, матеріалів та нового прочитання вже відомих джерел) та її подальшої інтерпретації із застосуванням інтердисциплінарного підходу. Представлено практичний досвід автора із застосування даного підходу в науковій роботі та наведено результати цієї роботи.

Ключові слова: Хмельниччина, Україна, Волинь, втрати мирного населення, природні катаклізми, голод, епідемії, українська історіографія, зарубіжна історіографія, джерельна база, інтердисциплінарний підхід.

IMPACT OF NATURAL DISASTERS ON THE STATE OF CIVILIAN POPULATION OF VOLYN IN 1648'S–57'S. HISTORIOGRAPHICAL DIMENSION

Mykola VYSOTIN

research associate of Historical Sites Department of NRIUSWH

Annotation. The article considers the Ukrainian and foreign historiography regarding Volyn civilian casualties caused by natural disasters (famine and epidemics) during the Liberation War of the Ukrainian people, led by Bohdan Khmelnytskyi. The author emphasized that the problem has been scantily explored until recently and suggested to overcome the existing gap by expanding the source base (introduction of previously unpublished materials and new interpretation of the known sources) and its further interpretation by using the interdisciplinary approach. The author's experience on the application of this approach in the scientific work and the results of this work are examined.

Key words: Hmelnychyna, Ukraine, Volyn, civilian casualties, natural disasters, famine, epidemics, Ukrainian historiography, foreign historiography, source base, interdisciplinary approach.

REFERENCES

1. Barash S. I. Istoriya neurozhaev i pogody v Evrope. – Leningrad, 1989.
2. Belyakov V., Zhukov G. Voennaya gigiena i epidemiologiya. – M., 1988.
3. Borisenkov E., Pasetskiy V. Tsytyachetnyaya letopis neobychnykh yavleniy prirody. – M., 1988.
4. Borisenkov E., Pasetskiy V. Ekstremalnye prirodnye yavleniya v russkikh letopisyakh XI–XVII vv. – Leningrad, 1983.
5. Brodel F. Materialna tsyvilizatsiya, ekonomika i kapitalizm. – K., 1995. – T. 1.
6. Vysotin M. Vtraty myrnoho naseleння Volyni vid holodu v period 1648–1657 rr. // Ukrainoznavstvo. – K., 2012. – № 4.
7. Vysotin M. Epidemii yak chynnyk vtrat myrnoho naseleння Volyni v period 1648–1657 rr. // Naukovo-informatsiynyi zbirnyk Lutskoho derzhavnogo istoryko-kulturnoho zapovidnyka «Staryi Lutsk». – Lutsk, 2011. – Vyp. VII.
8. Voronchuk I. Naseleння Volyni v

XVI – pershii polovyni XVII st.: rodyna, domo-hospodarstvo, demohrafichni chynnyky. – K., 2013.

9. Vossoedinenie Ukrainy s Rossiey. Dokumenty i materialy v tryekh tomakh. – M., 1953. – T. II.

10. *Holobutskyi V. O.* Rosiia i vyzvolna viina ukrainskoho narodu 1648–1654 rr. – K., 1954.

11. *Dashkevych Ya. R.* Yasyr z Podillia v druhii polovyni XVI st. // Tezy tretoi Vinnyts. obl. ist. kraiezn. konf. (4 veres. 1985 r.). – Vinnytsia, 1985.

12. *Dashkevych Ya. R.* Yasyr z Ukrainy (XV – persha polovyna XVII st.) yak istoryko-demohrafichna problema // Ukrainskyi arheohrafichniy shchorichnyk. – K., 1993. – Vyp. 2. – T. 5.

13. *Diadychenko V., Stetsiuk K.* Borotba ukrainskoho narodu za vozziednannia Ukrainy z Rosiieiu. – K., 1954.

14. *Zadniprovskiy O.* Rol holodu v ukrainskii natsionalno-vyzvolnii revoliutsii XVII st. // Donetskyi visnyk naukovoho tovarystva im. Shevchenka. – Donetsk, 2004. – T. 5.

15. *Zueva L., Yafaev R.* Epidemiologiya. – SPb., 2005.

16. InstytutrukopysuNBUim.Vernadskoho, f. 83, № 53. Prisyazhnye pokazaniya o kolichestve dymov v gorodakh i selakh, podlezhavshikh oplate do i posle Osvoboditelnoy voyny 1648–54 gg. v Kremenetskom povete.

17. Istorija Ukrainskoi RSR. – T. 2. – K., 1979.

18. *Kasymenko O. K.* Rosiisko-ukrainski vzaiemovidnosyny (1648 – pochatok 1651 rr.). – K., 1955.

19. *Krypiakevych I.* Holodivky v Ukraini XVII st. (Kilka litopysnykh zapysok) // Visnyk pryrodoznavstva. – Kharkiv, 1926. – № 3.

20. *Krypiakevych I.* Sarancha na Ukraini v XI – XVIII st. // Visnyk pryrodoznavstva. – Kharkiv, 1928. – № 3–4.

21. *Le Gof Zhak.* Tsivilizatsiya sredne-vekovogo Zapada. – M., 1992.

22. *Makevedi K.* Bubonaya chuma // V mire nauki. Scientific American. Izdanie na russkom yazyke. – M., 1988. – № 4.

23. *Mironin S.* Golodomor na Rusi. – M., 2008.

24. *Saganovich G.* Nevyadomaya vayna. 1654–1667. – Minsk, 1995.

25. *Smirnov P.* Ekonomicheskaya politika Moskovskogo gosudarstva v XVII v. – K., 1912.

26. *Smolii V., Stepankov S.* Ukrainska natsionalna revoliutsiia XVII st. (1648–1676 rr.). – K., 1999. – T. 7.

27. *Tokarevich K., Grekova T.* Po sledam minuvshikh epidemiy. – M., 1985.

28. *Turkestanov N.* Sokrashchennyi kalendar na tysyachu let (900–1900), sostavlennyi dlya poverki godov v letopisyakh. – SPb., 1868.

29. *Filipov B., Yastrebitskaya A.* Evropeyskiy mir X–XV vv. – M., 1995.

30. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy v m. Kyievi.

31. *Shevchenko F. P.* Politychni ta ekonomichni zviazky Ukrainy z Rosiieiu v seredyni XVII st. – K., 1959.

32. *Shuvalova E.* Infektsionnye bolezni. – M., 2005.

33. *Yakovenko N.* Paralelnyi svit. Doslidzhennia z istorii uiavlennia ta idei v Ukraini XVI–XVII st. – K., 2002.

34. *Charewiczowa Ł.* Klęski zaraz w dawnym Lwowie. – Lwów, 1930.

M. Vysotin

Impact of Natural Disasters on the State of Civilian Population of Volyn in 1648's–57's.

Historiographical dimension

Abstract

Dangerous natural disasters always had a strong impact on the society and attracted interest of many scientists. The relevance of the article is determined by scanty investigation of the problem of mutual influences of the famines, epidemics and the societies; in particular, there is a lack of integrated researches on the influence of natural disasters on the population of Volyn during the Khmelnytskyi Uprising, one of the largest military-political crises of the early modern period.

In order to generalize and summarize the existing experience the article analyzes the views on the famine and epidemics on the part of the scientists who investigated their effects on the materials of other military-political disasters, and those ones who examined them in the context of the Khmelnytskyi Uprising. In particular, the article considers the views of Fernand Braudel, Jacques Le Hof, Luciya Harevichova, Boris Filippov, Alla Yastrebytska, Valeriy Smoliy, Valeriy Stepankov, Ivan Krypyakevych, Fedor Shevchenko Alexander Zadneprovski etc.

It is concluded that the majority of works on the history of natural disasters in the period of the Khmelnytskyi Uprising were written on the basis of previously issued documents. Therefore, to obtain a qualitatively new historical knowledge it is necessary to intensify efforts towards maximum increase of the source base regarding famines and epidemics, primarily due to the introduction of previously unpublished materials and new interpretation of the known sources on the basis of new approaches, including interdisciplinary one, which consists in considering of natural disasters both as biological structures and a history object.

УДК 93(477)

ДО ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ ДОБИ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ І ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА СОБОРНОСТІ (1917 – 1921 рр.)

Володимир ШЕВЧЕНКО

*доктор історичних наук, професор,
завідувач відділу української історії ННДІУВІ*

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми відродження національної державності й соборності України як одного з пріоритетних напрямів політики українізації в 1917 – 1921 рр. Розкривається діяльність Української Центральної Ради, яка започаткувала цей процес, вперше ввела у вжиток сам термін «українізація», обґрунтувала і почала здійснювати основні її напрямки. Гетьманат, який у кінці квітня 1918 р. змінив УЦР та УНР, теж здійснив, хоч і непослідовно, ряд заходів, що сприяли продовженню українізації, в тому числі щодо розвитку певних національних інституцій народу, його мови, освіти, науки, культури. Розбудова держави та її соборність були в центрі уваги і створеної в листопаді 1918 р. Директорії та відновленої нею в кінці 1918 р. УНР.*

***Ключові слова:** українізація, державність, соборність, народ, Україна, Центральна Рада, гетьманат, Директорія, універсал, закон.*

REVISITING UKRAINIZATION DURING THE LIBERATION STRUGGLE PERIOD AND THE RESTORATION OF NATIONAL STATEHOOD AND NATIONAL UNITY (1917–1921)

Volodymyr SHEVCHENKO

*Doctor of Historical Sciences, Professor,
Head of Ukrainian History Department of NRIUSWH*

Annotation. The article discusses the problem of restoration of national statehood and sobornist (national unity) of Ukraine as one of the priority directions of the Ukrainization policy in 1917–1921. The author examined the activities of the Central Council of Ukraine, the initiator of the process, which first brought into use and substantiated the term «Ukrainization» and began realization of its principle directions. The Hetmanate, which at the end of April 1918 changed the CCU and the UNR, also carried out a number of measures which contributed to extension of Ukrainization, including development of certain national institutions of the Ukrainian nation, its language, education, science and culture. Development of the state and its unity also were in the center of attention of the Directory (formed in November 1918) and the UNR (restored at the end of 1918).

Key words: Ukrainization, statehood, sobornist (national unity), people, Ukraine, the Central Council of Ukraine, the Hetmanate, the Directory, universal, law.

REFERENCES

1. Vynnychenko V. Vidrozhennia natsii. – K., 1990. – Ch. 1. – 348 s.
2. Vynnychenko V. Vidrozhennia natsii. – K., 1990. – Ch. 2. – 328 s.
3. Vynnychenko V. Vidrozhennia natsii. – K., 1990. – Ch. 3. – 542 s.
4. Grushevskiy M. Osvobozhdenie Rossii i ukrainskiy vopros. Stat'i i zametki. – SPb., 1907. – 200 s.
5. Hrushevskiy M. S. Na porozi novoi Ukrainy. – K., 1991. – 128 s.
6. Dyrektoriia, Rada Narodnykh Ministriv Ukrainskoi Narodnoi Respubliki. Lystopad 1918 – lystopad 1920 rr.: Dokumenty i materialy: u 2-kh tomakh, 3-kh chastynakh. – T. 1. – K., 2006. – 753 s.
7. Dyrektoriia, Rada Narodnykh Ministriv Ukrainskoi Narodnoi Respubliki. Lystopad 1918 – lystopad 1920 rr.: Dokumenty i materialy: u 2-kh tomakh, 3-kh chastynakh. – T. 2. – K., 2006. – 744 s.
8. Ezhegodnik Rossii. 1909 g. – S.Peterburg, 1910.
9. Skoropadskiy Pavlo. Spohady. Kinets 1917 – hruden 1918. – Kyiv, Filadelfiia, 1995. – 493 s.
10. Ukrainska Tsentralna Rada. Dokumenty i materialy: u dvokh tomakh. – T. 1. – K., 1996. – 590 s.
11. Ukrainska Tsentralna Rada. Dokumenty i materialy: u dvokh tomakh. – T. 2. – K., 1997. – 424 s.
12. Ukrainskiy natsionalno-vyzvolnyi rukh. Berezen – lystopad 1917 r. Dokumenty i materialy. – K., 2003. – 1024 c.
13. Khrestomatiia z istorii derzhavy i prava Ukrainy. – K., 2003. – 656 s.
14. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchyykh orhaniv vlady i upravlinnia (dali – TsDAVO; dokumenty tsytuiutsia iz zberezheniam styliu i orfohrafii oryhinalu). – F. 1115. – Op. 1. – Spr. 11. – Ark. 97.
15. TsDAVO. – F. 1429. – Op.1. – Spr. 29.
16. TsDAVO. – F. 1115. – Op. 1. – Spr. 5. – Ark.18.
17. Shevchenko T. Kobzar. – K., 1997. – 368 s.

V. Shevchenko

Revisiting Ukrainization During the Liberation Struggle Period and the Restoration of National Statehood and National Unity (1917–1921)

Abstract

One of the main directions of Ukrainization in 1917 – 1921 aimed restoration of national statehood and construction of Ukraine in the spirit of national unity. Documents of the CCU at first were of appealing and recommendative nature: «appeals», «proclamations», «resolutions». After legitimization of the CCU by the National Congress in April 1917 the documents obtained a character of the Ukrainian legal acts: «orders», «regulations». Four Universals issued by the CCU since June 1917 had functions of constitutional acts. The term «law» was brought into wide use since November 1917 after the CCU

had issued the III Universal which first in the 20th century restored the Ukrainian statehood and declared the Ukrainian People's Republic and its sobornist (national unity). The IV Universal (January 1918) declared independence of Ukraine. On 29 April 1918 the CCU approved the Charter on the Constitution, Rights and Liberties of the UPR – the Constitution of Ukraine.

The Hetmanate was installed after the Central Council of the Ukrainian People's Republic was dispersed on April 1918. It also made a number of measures contributed to extension of Ukrainization, including development of certain national institutions of the Ukrainian nation, its language, education, science and culture. In particular, the national statehood was maintained through establishing of the Ukrainian state headed by Hetman. The Ukrainian state was recognized by 30 countries, some of them have established diplomatic missions in Kyiv. There has been made an attempt to restore the Cossacks strata as a background of social structure. The law on compulsory study and use of the Ukrainian language has been adopted and the network of the Ukrainian scientific, educational and cultural institutions has been extended as well.

The Unification Act signed on 22 January 1919 by the Ukrainian People's Republic and the West Ukrainian People's Republic was an important event for sobornist of the Ukrainian lands as a part of the Ukrainization policy carried out by the Directory and the Council of Ministers.

УДК 327 (4)

ВІДНОВЛЕННЯ СПІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СІЛЬСЬКИХ МУЗЕЇВ УКРАЇНИ)

Світлана ЧМІЛЬОВА

кандидат історичних наук,

науковий співробітник відділу української філології ННДІУВІ

Анотація. У статті висвітлено внесок сільських музеїв України у формування спільної історичної пам'яті українського та польського народів у сучасний період. З'ясовано, що за роки державної незалежності України в сільській місцевості проведено значну роботу з належного пошанування пам'яті діячів польської літератури та культури. Показано, що музейні заклади на селі, незважаючи на обмежені можливості для наукової, дослідної, пошукової та виставкової роботи, мають значний потенціал та перспективи для міжнародної культурної діяльності, введення до наукового та культурного обігу унікальних культурних та історичних цінностей, поліпшення взаємовідносин і співробітництва між сусідніми державами.

Ключові слова: історична пам'ять, сільські музеї України, українсько-польські відносини.

RECOVERY OF COMMON HISTORICAL MEMORY AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN-POLISH RELATIONS IN THE MODERN PERIOD (BASED ON RECORDS OF THE UKRAINIAN RURAL MUSEUMS)

Annotation. *The article examines the contribution of the Ukrainian rural museums to the formation of common historical memory of the Ukrainian and Polish nations in the modern period. The author points out that during the years of Ukraine's independence the considerable work was done to commemorate the Polish literary and cultural figures. It is shown that despite the limited opportunities for scientific, research and exhibition activities the rural museums have significant potential and prospects for international cultural activities as well as introduction of the unique cultural and historical values to the scientific and cultural environment and improvement of relations and cooperation between the neighboring countries.*

Key words: *historical memory, rural museums of Ukraine, the Ukrainian-Polish relations.*

REFERENCES

1. Vidkryto muzei v Terekhovomu // Radianskyi shliakh. – 1987. – 9 hrudnia. – S. 4.
2. Hlushchenko A. Tymoshivka berezhe pamiat pro svoho znamenytoho zemliaka / A. Hlushchenko // Cherkaskyi krai. – 2005. – 27 lypnia. – S. 8.
3. «Horodetskyi avtohrاف» – prodovzhenia literaturnykh tradytsii Yuzefa Krashevskoho [Elektronnyi resurs] // Rivnenska oblasna universalna naukova biblioteka: [veb-sait]. – Rezhym dostupu: <http://libr.rv.ua/ua/virt/87/>
4. Zhurbenko N. Pered 150-richchiam polskoho zemliaka u Kurylivtsi vidremontuvaly dorohy [Elektronnyi resurs] // Podii u Vinnytsi. – Rezhym dostupu: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/na_podll_vshanuvali_vidatnogo_diplomata
5. Zashkilniak L. Istorychna polonistyka ostannoho desiatyrichchia v Ukraini / L. Zashkilniak // Problemy slovianoznavstva. – 2000. – Vyp. 51. – S. 34 – 38.
6. Kalenychenko A. Karol Shymanovskyy i Halychyna / A. Kalenychenko // Ukrainsko-polski kulturni vzaiemny. – K.: In-t mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy, 2008. – Vyp. 2. – S. 249 – 274.
7. Kraliuk P. Tvorets pershoi yevropeiskoi konstytutsii / P. Kraliuk // Ekstrakt+ 200: u 2-kh ch. / red. L. Ivshyna. – K.: Ukrainaska preshrupa, 2010. – Ch. 3. – S.785 – 793.
8. Odarchenko V. Huho Kollontai – polskyi prosvitnyk rodom iz Volyni / V. Odarchenko [Elektronnyi resurs] // Radio Svoboda. – Rezhym dostupu: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24501937.html>
9. Slaven nash Berdychivskyy krai! // Zemlia Berdychivska. – 2007. – 12 zhovtnia.
10. Sobol S. Cherkaska dvadtsiatka amatorskykh muzeiv / S. Sobol, V. Chos, O. Vivcharyk // Nova Doba. – 2011. – 24 travnia. – S. 4 – 5.
11. Sokalskyi Yu. Dzhozef Konrad – pysmennyk trokh kultur / Yu. Sokalskyi // Zemlia Berdychivska. – 2008. – 5 hrudnia.
12. Slovinska Yu. Paderevskyy – postat, yaka obiednuie poliaktiv! / Yu. Slovinska // Hazeta polska. – 2011. – 26 lystopada. – S. 1, 3.
13. Tkachuk I. Vidkryttia muzeiu / I. Tkachuk // Dilovy Berdychiv. – 2008. – 4 hrudnia.
14. Ukraina – Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist: [zb. nauk. prats / vidp. red. M. Lytvyn] / Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakievycha. – Lviv, 2010 – 2011. – Vyp. 3 – 4. – 348 s.
15. Ukrainsko-polski kulturni vzaiemny. – K.: In-t mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy, 2008. – Vyp. 2. – 294 s.

S. Chmilova
Recovery of Common Historical Memory
as a Factor of Development of the Ukrainian-Polish
Relations in the Modern Period
(Based on Records of the Ukrainian Rural Museums)

Abstract

The formation of common historical memory of the Ukrainian and Polish nations was and still remains an important factor of their full cooperation in various aspects of public and state life. The history of establishment and development of the Ukrainian-Polish relations takes an important place in the Ukrainian and Polish historiography. At the same time the problem of protection and preservation of the common cultural heritage of both nations, in particular in the rural areas of Ukraine, is scantily explored by the scientists until recently which is the reason why it established a scientific rationale for choosing this research issue as timely. It is found that the territory of modern Ukraine has many sites of the Polish culture and architecture. They are the most popular places of pilgrimage of the Polish citizens. It is found out that rural museums have considerable potential and prospects for international cultural activities. Since the beginning of 90's of the 20th century they have contributed a much to the popularity of life and creation of the prominent Polish people. The author analyzed activity of such rural Ukrainian museums as National Josef Conrad Museum (village Terekhove of Zhytomyr region Berdychiv district), Karol Szymanowski Museum (village Tymoshivka of Cherkasy region Kamianskyi district), Ludwik Varinsky Museum (village Martynivka of Cherkasy region Kaniv district), Ignacy Paderewski Museum (village Kurylivka of Vinnytsia region Khmilnyk district), Polissia Literary Museum (village Horodets of Rivne region Volodymyretskyi district). It is emphasized that the Ukrainian museums together with the Polish community used to organize various scientific and cultural-educational events aimed to develop cooperation between the two nations. The author concluded that the museums in the Ukrainian rural areas have significant experience in the context of formation of common historical memory of both the Polish and Ukrainian nations. The Ukrainian-Polish relations in the cultural sphere have favorable prospects for further development and appear as an important factor for strengthening and improvement of good-neighborly relations between Poland and Ukraine as well as s their territorial communities and public authorities.

УДК 94(477) «1941/1945»

**ДОРОБОК ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ЯК ЗАСІБ РАДЯНСЬКОЇ
ПРОПАГАНДИ З МОБІЛІЗАЦІЇ ДУХОВНИХ СИЛ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ЧАС ВІЙНИ 1941 – 1945 рр.**

Оксана ЦЕБРО

кандидат історичних наук,

молодший науковий співробітник відділу української філології ННДІУВІ

Анотація. У статті розглянуто використання творчого спадку Тараса Шевченка радянською пропагандою в період війни 1941 – 1945 рр. У той час твори поета видавались великими накладками. Шевченківська тематика використовувалась у засобах масової інформації, пропагандистській літературі, наочних матеріалах. Її активно досліджували науковці.

Радянські пропагандисти звертали особливу увагу на яскраво виражене національне забарвлення Шевченкового доробку. Цей аспект творчості поета виявився потужною ідеологічною зброєю, спрямованою на піднесення патріотичних почуттів та активізацію населення на збройну боротьбу проти загарбників.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Кобзар, поет, шевченківські роковини, книжка-метелик, плакат.

SOVIET POWER EXPLOITATION OF TARAS SHEVCHENKO'S IMAGE AND HERITAGE FOR THE UKRAINIAN PEOPLE'S SPIRITUAL POWER MOBILIZATION DURING THE WAR OF 1941'S – 1945'S

Oksana TSEBRO

Candidate of Historical Sciences,

junior research associate of Ukrainian Philology Department of NRIUSWH

Annotation. *The article considers the use of Taras Shevchenko's image and creative heritage by the Soviet propaganda during the war of 1941's – 1945's. At that time the poet's works had a large circulation. Shevchenko's thematic was used in mass media, propaganda literature and visual materials. It was actively studied by the scientists. The Soviet propagandists successfully exploited pronounced national coloration of Shevchenko's artistic heritage. This turned to be the powerful ideological arms directed to intensification of patriotic feelings and increase of public involvement in the armed struggle against the invaders.*

Key words: *Taras Shevchenko, Kobzar, poet, Taras Shevchenko's anniversaries, book - butterfly, poster.*

REFERENCES

1. Yekelchuk C. Imperiia pamiati / C. Yekelchuk. – K.: Krytyka, 2008. – 304 s.
2. Markushevskiy P. Za zemliu radiansku Kobzar voiuvav / Petro Markushevskiy. – Odesa: Maiak, 1969. – 164 s.
3. Pamiati T. H. Shevchenka. Zbirnyk dopovidei, chytanykh na Shevchenkivskii sesii AN URSR 9 i 10 bereznia 1943 r. – M., 1944. – 120 s.
4. Semystiaha V. Luhanska Shevchenkiana 1942 r. / V. Semystiaha // Slovo prosvity. – 2014. – № 26. – S. 5.
5. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan Ukrainy (TsDAHO). – f. 1, op. 23, spr. 451, ark. 76 – 81.
6. TsDAHO. – f. 1, op. 70, spr. 149, ark. 17 – 20 zv.
7. Shevchenkivska entsyklopediia: V 6 t. – T. 1 / NAN Ukrainy, In-t l-ry im. T. H. Shevchenka / redkol.: M. H. Zhulynskiy (hol.) ta in. – K., 2012. – 744s.
8. Shevchenkivskiy slovnyk: V 2 t. – T. 1 / red.kol.: Ye.P. Kyryliuk (vidp. red.) ta in. – K.: Holov. red. URE, 1976. – 416 s.
9. Shevchenko T. Kobzar / T. Shevchenko. – K., 1944. – 203.

O. Tsebro

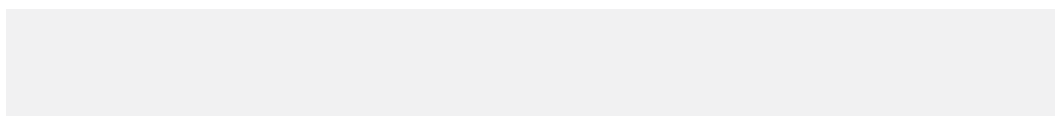
Soviet Power Exploitation of Taras Shevchenko's Image and Heritage for the Ukrainian People's Spiritual Power Mobilization during the War of 1941's – 1945's

Abstract

Having accepted the enemy challenge in 1941, Ukraine for several years was involved in active military operations and exhausting struggle for survival. At that time, all state resources were directed to the front needs. Arts and cultural sphere of activities of the Soviet society were not an exception. Within this framework, the question of maintenance of moral strengths of the desperate Ukrainian

population under occupation, patriotic propaganda, the idea of unity in the fight against the invader and increase of the military and civilian population involvement to the armed struggle had a great importance. The creative activity of the then poets, writers and artists served to that purpose. Besides, the reconsideration of achievements of national leaders of the past took place. Their figures again were familiar to everybody, and their heritage served as a basis for the patriotic feelings intensification.

It's naturally, that during the war the Soviet propagandists and artists paid particular attention to the figure of Taras Shevchenko as a spiritual leader of the Ukrainian people. At that time, the poet and his works have been gaining in popularity. Despite the difficult wartime conditions, Shevchenko's works had a large circulation. Shevchenko's thematic was actively exploited in the mass media. The whole newspaper two-page openings and broadcasts were devoted to the poet and his creative activity. Taras Shevchenko's heritage was used in propaganda literature. Throughout the occupied Ukraine there have been spread the leaflets with the words of Shevchenko's poems and fold out books, where Kobzar's works were combined with patriotic poems of the Soviet poets of the time. The Soviet artists used the poet's words for creation of visual materials. Series of posters based on the image of Shevchenko were issued. Life and artistic heritage of Taras Shevchenko were actively researched by the Soviet scientists.

УДК 930(477)

ФІЛЬВАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Мар'яна КУЧЕРУК

молодший науковий співробітник
відділу історичних пам'яток ННДІУВІ

Анотація. У статті висвітлюються історіографічні аспекти проблеми дослідження становлення та функціонування фільваркової системи, що була однією зі складових економічного розвитку українських земель ранньомодерної доби. Простежується формування поглядів істориків XIX – початку XXI ст. на дану проблему, зокрема: щодо виникнення та поширення фільваркової системи, впливу внутрішнього та зовнішнього ринків на виникнення фільварків, збільшення відробіткової ренти та погіршення становища селянства, питання врожайності зернових культур, освоєння земель тощо. Все це дає можливість зрозуміти значення фільваркового господарства в соціально-економічному розвитку українських земель у ранньомодерну добу.

Ключові слова: історіографія, аграрна реформа 1557 р., «волочна поміра», фільваркове господарство, соціально-економічний розвиток.

HISTORIOGRAPHICAL ASPECT OF THE FOLWARK SYSTEM

Mariana KUCHERUK

junior research associate of Historical Sites Department of NRIUSWH

Annotation. The article considers the historiographical aspects of establishment and functioning of the folwark system as one of the components of economic development of Ukraine in the early modern period. The author examined the formation of the XIXth – early XXth centuries historians' views on this issue, namely, the emergence and spread of the folwark system, the influence of domestic and foreign markets on creation of folwarks, the increase of labor-rent and the worsening of peasants' economic

conditions, the problems of grain productivity, the land development etc. This allows us to understand the importance of the folwark system for the social and economic development of the Ukrainian lands in the early modern period.

Key words: historiography, agrarian reform of 1557, the Volok Reform, the folwark system, social and economic development.

REFERENCES

1. *Atamanenko V.* Dvory-filvarky Stepankoi volosti (za inventarnym opysom 1614 roku) // Arkhitekturna spadshchyna Volyni. – Rivne, 2010. – Vyp. 12. – S. 78 – 85.
2. *Atamanenko V.* Systemnyi pidkhid u vyychenni volynskykh latsyfundi XVI – pershoi polovyny XVII st. // Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia». Istorychni nauky. – 2006. – Vyp. 7. – S. 238 – 254.
3. *Atamanenko V., Stepurko T.* Dokumentalni dzhherela vyychennia filvarkovoho hospodarstva Volyni kintsia XVI – pochatku XVII st. (na prykladi volodin kniaziv Ostrozkykh) // Naukovo-informatsiyni zbirnyk «Staryi Lutsk». – Vyp. X. – 2014. – S. 56 – 77.
4. *Balukh V.* Filvarky piznoserednovichnoi Polshchi – Chernivtsi, 1999. – 378 s.
5. *Baranovich A.* Magnatskoe khozyaystvo na yuge Volyni v XVIII v. – M., 1955. – 182 s.
6. *Baranovich A.* Ukraina nakanune osvoboditelnoy voyny serediny XVII v. (sotsialno-ekonomicheskie predposylki voyny). – M., 1959. – 209 c.
7. *Boiko I.* Selianstvo Ukrainy v druhii polovyny XVI – pershii polovyny XVIII st. – L., 1963. – 332 s.
8. Volodinnia kniaziv Ostrozkykh na skhidnii Volyni (za inventarem 1620 roku) / Upor. I. Voronchuk. – K.; Starokostiantyniv, 2001. – 416 s.
9. *Voronchuk I.* «Volochna pomira» 1557 roku u Velykomu kniazivstvi Lytovskomu // Zbirnyk naukovykh prats NDIU. – 2007. – Tom XIV. – S. 362 – 379.
10. *Grekov B.* Krestyane na Rusi s drevneyshikh vremen do XVIII veka. – M., 1952. – 531 s.
11. *Hrossman Yu.* Deiaki spirni pytannia vyyknennia filvarkovo-panshchynnoi systemy u Rechi Pospolytii // Ukrainske slovianoznavstvo. – 1971. – № 4. – S. 67–78.
12. *Hrushevskiy M.* Istoriia Ukrainy-Rusy. – New York, 1955. – T. 6. – S. 667.
13. *Hrushevskiy M.* Studii z ekonomichnoi istorii Ukrainy: ekonomichni i sotsialni perekhody XV – XVI st. Hospodarstvo polskoho mahnata [S.Konetspolskoho] na Zadniproviu pered Khmelnychynoiu. – K., 1918. – 96 s.
14. *Inkin V.* Folvark i rynek v galitskom Pri-karpate XVI v. // Ezhegodnik po agrarnoy istorii Vostochnoy Evropy. 1964 g. – Kishinyev, 1966. – S. 121 – 130.
15. *Isaevich Ya.* Grodskie i zemskie akty – vazhneyshiy istochnik po istorii agrarnykh ot-nosheniy v Rechi Pospolitoy v XVI – XVIII vv. // Ezhegodnik po agrarnoy istorii Vostochnoy Evropy. 1961 g. – Riga, 1963. – S. 90 – 99.
16. *Kovalchak H.* Ekonomichni rozvytok zakhidnoukrainskykh zemel. – K., 1988. – 250 s.
17. *Kozii A.* Filvarkovo-panshchynna systema v Rechi Pospolytii (problema henezysu). Kurs lektsii. – L., 1993. – 39 s.
18. *Krykun M.* Deiaki pytannia ahrarnykh vidosyn v korolivshchynakh Podillia v pershii polovyny XVII st. // Zbirnyk robit aspirantiv filolohichnoho ta istorychnoho fakultetiv Lvivskoho universytetu. – L., 1963. – S. 104 – 120.
19. *Markina V.* Magnatskoe pomeste Pravoberezhnoy Ukrainy vtoroy polovyny XVIII veka (sotsialno-ekonomicheskoe razvitie). – K., 1961. – 236 s.
20. *Mukhina Z.* Do pytannia pro borb-tbu selian proty feodalnogo hnitu v Polshchi ta zaleznykh zemliakh u 16 st. // Visnyk Kyivskoho derzhuniversitytetu. – Serii istorychna ta filosofska. – K., 1958. – № 2. – S. 125 – 138.
21. *Ovsinskyi Yu.* Filvarkove hospodarstvo Rechi Pospolytoi XVIII st. v otsintsii polskoi

- istoriografii // Problemy slovianoznavstva. – Vyp. 55. – 2005. – S. 29 – 40.
22. *Ovsynskiy Yu.* Podilskiy filvarok u 20 – 80-kh rr. XVIII st.: osnovni typy ta struktura (na prykladi maietkiv Zhevuiskykh) // Ukrainskyi selianyn: zb. nauk. prats. – Vyp. 11. – 2008. – S. 205 – 208.
23. *Picheta V.* Agrarnaya reforma Sigizmun-da-Avgusta v Litovsko-Russkom gosudarstve. – M., 1958. – 252 s.
24. *Pokhilevich D.* Iz istorii agrarnykh otno-sheniy v zapadnykh voevodstvakh Velikogo knyazhestva Litovskogo v XVI i pervoy polovine XVII vv. // Srednie veka. – Vyp. 6. – 1955. – S. 151 – 176.
25. *Pokhylevych D.* Polshcha v dobu feodalizmu. – L., 1965. – 80 s.
26. *Razumovskaya L.* Ocherki po istorii pol-skikh krestyan v XV – XVI vv. – M., 1968. – 322 s.
27. *Rutkovskiy Ya.* Ekonomicheskaya istoriya Polshi. – M., 1953. – 427 s.
28. *Skazkin S.* Osnovnye problemy t. n. vtorogo izdaniya krepostnichestva v Sredney i Vostochnoy Evrope // Voprosy istorii. – 1958. – № 2. – S. 96 – 119.
29. *Yakubskiy V.* Problemy agrarnoy istorii pozdnesrednevekovoy Polshi. – Leningrad, 1975. – 121 s.
30. *Yaremchuk A.* Filvarkovi hospodarstva skhidnykh rehioniv Rechi Pospolytoi v druhii polovyni XVI – pershii polovyni XVII st. (na prykladi Ruskoho ta Belzkoho voievodstv): dys. kand. ist. nauk: 07.00.02 / Chernivetskyi natsionalnyi un-t im. Yuriiia Fedkovycha. – Chernivtsi, 2007. – 183 s.

M. Kucheruk

Historiographical Aspect of the Folwark System

Abstract

The folwark system was an important element of economic development of the Ukrainian lands in the XVIIth – first half of the XVIIIth centuries. It arose from the agrarian reform in 1557. «Ustawa na wołoki» was developed for the state-owned grounds to enrich a state treasury, which was empty as a result of military conflicts with Muscovy and the Crimean Khanate. However, the idea of creation of the folwark system with the purpose to produce corn for sale took intest in szlachta, who established folwarks on its own lands for the personal enrichment.

The problem of creation and development of the folwark economy in the territory of Ukraine in the XVIIth – XVIIIth centuries was in the focus of research interest of many Polish, Soviet and Ukrainian scientists. They researched the problem of formation and development of folwark economy, impact of domestic and foreign markets on its formation, grain productivity and areas of developed lands for creation of folwarks. Application of documentary sources has become an important element of comprehensive approach to explanation of many folwark functioning aspects.

The majority of the researches were conducted in the XXth century, when many issues were considered in the context of scientific paradigm of the time. In recent time, however, new methodological principles and methodical approaches have been developed. New scientific tools have been introduced that allows us to examine in detail previously researched problems and, using the new approaches, to consider another issues which still are not being discussed in the scientific literature.

ГЕОПОЛІТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ КАРЛА ШМІТТА В КОНТЕКСТІ ПОДІЙ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Віталій ТЕРЛЕЦЬКИЙ

кандидат філософських наук, науковий співробітник
відділу геополітики і глобалістики ННДІУВІ

Анотація. Досліджується зв'язок геополітичних ідей Карла Шмітта з агресивною зовнішньою політикою Росії щодо України. Геополітична концепція Шмітта експлікована через такі її ключові поняття, як опозиція «друг – ворог», війна, суверен, надзвичайний стан, «номос», партизан. Показано, що певні положення цієї концепції достатньою мірою присутні в сучасному російському дискурсі. Про це свідчать такі індикатори, як артикуляція ідей Шмітта відомими російськими політиками й ідеологами, а також наявність російських перекладів його творів і поширення його ідей серед інтелектуалів. Спеціальне спотворення образу сусіднього народу може розцінюватися як практична реалізація тези Шмітта, що протиставлення «друг – ворог» має конститутивне значення для життя будь-якої політичної спільноти.

Ключові слова: геополітика, Карл Шмітт, опозиція «друг – ворог», війна, надзвичайний стан, партизан, російський дискурс.

CARL SCHMITT'S GEOPOLITICAL CONCEPT IN THE CONTEXT OF EVENTS IN MODERN UKRAINE

Vitaliy TERLETISKYI

Candidate of Philosophical Sciences, research associate
of Department of Geopolitics and Global Studies of NRIUSWH

Annotation. The paper considers the connection between Carl Schmitt's geopolitical ideas and aggressive foreign policy of Russia towards Ukraine. Schmitt's geopolitical concept is explicated through such key concepts as «friend – enemy» opposition, war, sovereign, state of emergency, «nomos», partisan. It is shown that certain theses of the concept are sufficiently presented in the modern Russian discourse. This is evidenced by such indices as the articulation of Schmitt's ideas by the famous Russian politicians and ideologues, and the availability of the Russian translations of his works and spread of his ideas among intellectuals. The special distortion of image of the neighboring nation may be regarded as a practical implementation of Schmitt's thesis that the «friend – enemy» opposition is constitutive for the life of every political community.

Key words: geopolitics, Carl Schmitt, «friend – enemy» opposition, war, state of emergency, partisan, Russian discourse.

REFERENCES

1. Vasylenko V. Rosiisko-ukrainska viina 2014 roku: prychny, perebih ta polityko-pravovi otsinky / V. Vasylenko // Ukrainskyi tyzhden. – 2014. – № 42. – 17–23 zhovtnia. – S. 27–42.
2. Horbyk R. Nezvychainyi fashyzm / R. Horbyk // Ukrainskyi tyzhden 2014. – №3 (323) / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/World/99066>
3. Dugin A. Filosofiya voyny / A. Dugin. – M.: Yauza, Eksmo, 2004. – 256 s.
4. Kildyushov O. Karl Shmitt kak teoretik (post)putinskoy Rossii / O. Kildyushov / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.intelros.ru/intelros/reiting/rejting_09/material_sofi/5890-karl-shmitt-kak-teoretik-postputinskoy-rossii.html
5. Krysachenko V.S. Heopolityka /

- V.S. Kryshchenko // Naukovyi instrumentarii ukrainoznavtsia. Dovidnyk / ker. avt. kol., nauk. red. L. Tokar. – K.: NNDIUVI, 2012. – S. 4–5.
6. Novaya filosofskaya entsiklopediya: v 4 t. / Nauchno-red. Sovet: V.S.Stepin, A.A.Guseynov, G.Yu.Semigin, A.P.Ogurtsov. – M.: Mysl, 2010. – T.1. – 744 s.
7. *Shishkov A.* Vladimir Putin i Karl Shmitt. O reshenii Putina, slomavshem odnopolyarnyy mir / A. Shishkov / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.odnako.org/blogs/vladimir-putin-i-karl-shmitt-o-reshenii-putina-slomavshem-odnopolyarnyy-mir/>
8. *Shmitt K.* Gosudarstvo: Pravo i politika / K. Shmitt; [per. s nem. i vstup. st. O.V.Kildyushova]. – M.: Territoriya budushchego, 2013. – 448 s.
9. *Shmitt K.* Nomos Zemli v prave narodov jus publicum yeuropayeum / K. Shmitt; [per. s nem. K.Loshchevskogo i Yu.Korintsa]. – SPb.: Vladimir Dal, 2008. – 670 s.
10. *Shmitt K.* Teoriya partizana / K. Shmitt; [per. s nem. Yu.Yu.Korintsa]. M.: – Praktis, 2007. – 301 s.
11. *Mehring R.* Carl Schmitt / R. Mehring //
- Neue Deutsche Biographie. – Berlin: Duncker&Humblot, 2007. – Bd. 23. – S. 236–238.
12. *Mehring R.* Carl Schmitt. Aufstieg und Fall. Eine Biographie / R. Mehring. – München: Beck, 2009. – 750 S.
13. *Schmitt C.* Der Begriff des Politischen / C. Schmitt. – Berlin: Duncker&Humblot, 1932. – 82 S.
14. *Schmitt C.* Der Führer schützt das Recht / C. Schmitt // Deutsche Juristen-Zeitung. – 1934. – H. 15. – S. 945–950.
15. *Schmitt C.* Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europaeum / C. Schmitt. 2. Aufl. – Berlin: Duncker&Humblot, 1974. – 308 S.
16. *Schmitt C.* Politische Theologie. Vier Kapitel zur Lehre von der Souveränität / C. Schmitt. 3. Auf. – Berlin: Duncker&Humblot, 1979. – 84 S.
17. *Waldenfels B.* Fremdheit, Gastfreundschaft und Feindschaft / B. Waldenfels // Information Philosophie / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.information-philosophie.de/?a=1&t=219&n=2&y=1&c=1>

V. Terletskyi

**Carl Schmitt's Geopolitical Concept
in the Context of Events In Modern Ukraine**

Abstract

The expansionary foreign policy of Russia towards Ukraine, as evidenced by the fact of annexation of the Crimea and the Russian Federation military hostilities in Eastern Ukraine, has not only historical or mental, but also geopolitical reasons need to be defined. Philosophical and political traditions of Western thinkers have always remained a powerful intellectual source for Russia. It is proved that Carl Schmitt's geopolitical concept with its central basic concepts of the opposition «friend – enemy», war, sovereign, large space (Großraum), partisan, is very powerfully represented in the modern Russian discourse. This is clearly demonstrated by the following indices: 1) intensive discussion of Schmitt's thoughts by many Russian politicians; 2) the constant emphasis on the relevance of the German thinker's theory for modern Russia as is being done, for example, by such a leading ideologue of Eurasianism as A.Dugin; 3) the availability for today a fair number of the Russian translations of Schmitt's works, which present his theory and its basic principles as well; 4) the admiration of Schmitt's theory by the Russian intellectuals who are convinced that it provides the adequate tools for analysis of the spiritual situation in modern Russia. It is suggested that such Russia's policy toward Ukraine, which involves the purposely cultivated an unfriendly or hostile image of a neighboring nation, has Schmittian roots. Indeed, according to Schmitt's concept the «friend – enemy» opposition is of determinative importance for every state as a political community. This thesis is being caught and lively discussed in the Russian public discourse. But it remains to define the specific technologies, means and mechanisms used in the process of distortion of image of «brotherly nation» in the social conscience of the Russian Federation citizens.

ХАРАКТЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ИЗДЕЛИЙ КУСТАРЕЙ-КОЖЕВНИКОВ СРЕДНЕГО ПОДНЕПРОВЬЯ И ГУБЕРНИЙ ЕВРОПЕЙСКОЙ РОССИИ В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА

Оксана СЕМЕНОВА

научный сотрудник отдела научно-исследовательских коммуникаций ННИИУВИ,
аспирантка ННИИУВИ

Аннотация. В статье рассматривается ассортимент изделий кожевенного промысла кустарей Среднего Поднепровья и губерний Европейской России в конце XIX – начале XX в., дается его сравнительная характеристика. В частности, обращается внимание на особенности кроя зимней меховой одежды, разновидности головных уборов, обуви, декорирование праздничной одежды вышивкой, аппликацией, а также на использование изделий из кожи и меха как неотъемлемых атрибутов в свадебной, родильной, похоронной обрядности украинцев и россиян. Раскрывается значение в повседневной жизни продукции кожевенного кустарного промысла, который удовлетворял нужды населения прежде всего в одежде и обуви.

Ключевые слова: кожевенный кустарный промысел, сапожничество, скорняжничество.

PECULIARITIES OF PRODUCTION OF THE LATE XIX – EARLY XX CENTURIES MIDDLE OVERDNIPRO LAND AND EUROPEAN RUSSIA ARTISANS-TANNERS

Oksana SEMENOVA

research associate of Scientific and Research Communications Department of NRIUSWH,
post-graduate student of NRIUSWH

Annotation. In the article the author presented comparative analysis of production of artisans-tanners of the late XIX – early XX centuries middle Ovednipro land and hubernias of European part of Russia. The attention is paid to the peculiarities of cut, decoration, names and popularity of the main kinds of fur winter outdoor wear, fur hats, leather belts, boots and shoes. A symbolism of sheepskin coats and leather footwear in both the Ukrainian and Russian natal, wedding and funeral traditions has been defined as well. The author points out that the production of artisans-tanners played important role in the peasants' everyday life as it supplied their needs primarily in clothes and footwear.

Key words: tanning handicraft industry, shoemaking, furriery.

REFERENCES

1. Aksakov I. Issledovanie o torgovle na ukrainskikh yarmarkakh. – SPb.: Tipografiya Imperatorskoy akademii nauk, 1858. – 383 s.
2. Bielikova V. Ukrainski narodni muzychni instrumenty. – Rezhym dostupu: http://abetka.ukrlife.org/muzik_instr.htm
3. Bilan M., Stelmashchuk H. Ukrainskyi strii. – L.: Feniks, 2000. – 326 s.
4. Vardugin V. I. Russkaya odezhda: istoriya narodnogo kostyuma ot skifskikh do sovetskikh vremen. – Saratov: Region. Privolzh. izd-vo «Detskaya kniga», 2001. – 352 s.:il.
5. Vasilev M. I., Vasileva S. L. Novgorodskiy traditsionnyy kostyum. – SPb.: Iskusstvo – SPB, 2009. – 352 s.: il.
6. Vasina Z. Ukrainskyi litopys vbrannia: [knyha-albom]. – K.: Mystetstvo, 2003 – 2006. –

Tekstivky, rez. anhl., ros. – T. 2: XIII – pochatok XX st.: Nauk.-khudozh. rekonstruktsii. – 2006. – 448 s.

7. Elektronnyi resurs. – http://pk-himprom.ru/istoriya_obuvi_razvitiye_obuvnoy_pr

8. *Zelenin D. K.* Vostochnoslavianskaya etnografiya: Per. s nem. K. D. Tsvinyoy, Primech. T. A. Bernshtam, T. V. Stanyukovich i K. V. Chistova. – M.: Nauka. Glavnaya redaktsiya vostochnoy literatury, 1991. – 511 s.: il.

9. *Kataley V. I.* Kustarnaya promyshlennost' Poltavskoy i Chernigovskoy guberniy. Issledovaniya 1889 g. // Otchety i issledovaniya po kustarnoy promyshlennosti v Rossii. – SPb.: Tipografiya V. Kirshbauma, 1892. – Tom I. – S. 283 – 304.

10. *Kataley V. I.* Kustarnaya promyshlennost' Tverskoy i Yaroslavskoy guberniy. Issledovaniya 1888 g. // Otchety i issledovaniya po kustarnoy promyshlennosti v Rossii. – SPb.: Tipografiya V. Kirshbauma, 1892. – Tom I. – S. 216 – 283.

11. *Kosmina O.* Ukrainske tradytsiine zhinoche vbrannia Kyivshchyny. Kinets XIX – pochatok XX st. – K.: Khreshchatyk, 1994. – 15 s.: il.

12. *Kostenko L.* Shevskiy kustarniy promysel na Livoberezhnomu Polissi (druha polovyna XIX – 60-ti roky XX stolittia) // Siverianskiy litopys. – 2001. – №1. – S. 20 – 31.

13. *Levashov I. I.* Kustarnye promysly v Tambovskoy i Kostromskoy guberniyakh // Otchety i issledovaniya po kustarnoy promyshlennosti v Rossii. – SPb.: Tipografiya V. Kirshbauma, 1895. – Tom III. – S. 45 – 79.

14. *Malorusskaya narodnaya odezhda.* Nezhinskiy uezd (ottisk iz zhurnala «Kievskaya starina»). – K.: Tipografiya Imperatorskogo universiteta sv. Vladimira, 1899. – 19 s.

15. *Maslova G.* Narodnaya odezhda v vostochnoslavianskikh traditsionnykh obyayakh i obryadakh XIX – nachala XX v. – M.: Nauka, 1984. – 213 s.

16. *Mateiko K.* Ukrainskiy narodnyi odiah. – K.: Nauk. dumka, 1977. – 223 s.

17. *Mateiko K.* Ukrainskiy narodnyi odiah. Etnohrafichnyi slovnyk. – K.: Naukova dumka, 1996. – 195 s.

18. *Miloradovich V. P.* Narodnye obryady i pesni Lubenskogo uezda Poltavskoy gubernii, zapisannye v 1888 – 1895 gg. // Sbornik Kharkovskogo istoriko-filologicheskogo obshchestva. – Kharkov: Tipografiya gubernskogo pravleniya, 1897. – Tom X. – S. 1 – 223.

19. *Nikolaeva T.* Ukrainskaya narodnaya odezhda. Srednee Podneprove. – K.: Naukova dumka, 1987. – 247 s.

20. *Nikolaeva T.* Istoriia ukrainskoho kostiuma. – K.: Lybid, 1996. – 173 s.

21. *Padalka L.* Chto skazalo naselenie Poltavskoy gubernii o svoem starom byte. – Poltava: Trudy Poltavskoy uchenoy arkhivnoy komissii, 1905. – 86s.

22. *Parmon F. M.* Russkiy narodnyy kostyum kak khudozhestvenno-konstruktorskiy istochnik tvorchestva: monogr. – M.: Legprombytizdat, 1994. – 272 s.: il.

23. *Plavtov L.* Kratkiy obzor kustarnykh promyslov Chernigovskoy gubernii. – Chernigov: Tipografiya Gubernskogo Zemstva, 1914. – 32 s.

24. *Pokulskiy N.A.* Kratkie ocherki kustarnykh promyslov Chernigovskoy gubernii. – K., 1898. – C. 27.

25. *Ponomarev N.V.* Kustarnye promysly Ekaterinoslavskoy i Kaluzhskoy guberniy // Otchety i issledovaniya po kustarnoy promyshlennosti v Rossii. – SPb.: Tipografiya V. Kirshbauma, 1894. – Tom II. – S. 160 – 194.

26. *Ponomarev N. V.* Kustarnye promysly Kurskoy i Kievskoy guberniy. Issledovaniya 1889 – 1890 gg. // Otchety i issledovaniya po kustarnoy promyshlennosti v Rossii. – SPb.: Tipografiya V. Kirshbauma, 1892. – Tom I. – S. 317 – 354.

27. Sapozhnyy, syromyatno-shornyy i kozhevnyy promysel // Kustarnaya promyshlennost' v Kievskoy gubernii: Itogi anketnogo i mestnogo obsledovaniya, provedennogo Kievskoy Gubernskoy zemskoy upravoy po porucheniyu Gubernskogo zemskogo sobraniya. – K.: Tip. nasl. K. Kruglyanskogo, 1912. – C. 177 – 200.

28. *Svyatlovskiy V.* Kustari-kozhevniky Poltavskoy gubernii. – Poltava: Tipo-Litografiya I. A. Dokhmana, 1894. – 58 s. s prilozh.

29. *Sokolova V. K.* Vesennee-letnie kalendarnye obryady russkikh, ukraintsev i belorusov.

XIX – nachalo XX v. – M.: Nauka, 1979. – 286 s.

30. *Stamerov K.* Narysy z istorii kostiumiv. – Chastyna 1. – K.: Mystetstvo, 1978. – 241 s.

31. Trudy etnograficheskoy i statisticheskoy ekspeditsii v Zapadno-Russkiy kray, snaryazhennoy Imperatorskim Russkim Geograficheskim Obshchestvom. Materialy i issledovaniya, sobranyye P. P. Chubinskim. – T. VII. – Vypusk 2. – SPb., 1877. – 608 s. s prilozh.

32. Ukrainskyi kostium (komplekt lystivok z tekstivkamy ukrainskoiu, rosiiskoiu ta anhliiskoiu movamy) / Uporiadnyk ta avtor tekstu V. V. Myronov. – K.: Mystetstvo, 1977.

33. *Shevlyagin N.* Kozhevennoe proizvodstvo v Nizhegorodskoy, Chernigovskoy, Poltavskoy, Kharkovskoy i Kurskoy guberniyakh // Otchyety i issledovaniya po kustarnoy promyshlennosti v Rossii. – SPb.: Tipografiya V. Kirshbauma, 1894. – Tom II. – C. 195 – 259.

34. *Shmeleva M. N., Tazikhina L. V.* Ukrasheniya russkoy kretyanskoy odezhdy // Russkie: Istoriko-etnograficheskiy atlas. Iz istorii russkogo narodnogo zhilishcha. Ukrashenie kretyanskikh domov i odezhdy (seredina XIX – nachalo XX v.). – M.: Nauka, 1970. – 204 s.

O. Semenova

***Peculiarities of Production of the Late XIX – Early XX Centuries
Middle Overdnipro Land and European Russia Artisans-Tanners***

Abstract

The tanning handicraft industry was an important sector of economic activity of both Middle Overdnipro Land and provinces of European Russia because it provided the population with the leathers and furs. However it has been scantily explored by the scientists until recently, which is the reason why it established a scientific rationale for choosing this research issue as timely. Handicraft industries in the Russian Empire helped poor peasant economies to survive. The peasants were engaged in tanning and making sheepskin coats and leather boots and shoes primarily when they were free from the agricultural works. However in northern, less fertile regions (Nizhny Novgorod province in Russia and Chernihiv province in Ukraine) the tanning handicraft industry was the only source of income for them.

The author made mention the main centers of tanning handicraft industry of Middle Overdnipro Land and provinces of European part of Russia. Also the choice of the tanning handicraft industry is enumerated: leather and fur outdoor wear, boots, belts, fur caps, leather and fur mittens, horse harness etc. Also there is an analysis of the regional peculiarities of cut, decoration, names and popularities of the main kinds of the fur winter outdoor wear (sheepskin coats and cloth-covered sheepskin coats), fur hats, leather boots, leather belts in provinces of Middle Overdnipro Land and European part of the Russian Empire. A symbolism of sheepskin coats in the Ukrainian and Russian natal, building and wedding rites and customs has been defined.

Since spreading of manufacture in the early 20th century, the traditions of artisans-tanners, furriers and sheepskin coat makers had been declining.

ІСТОРИОГРАФІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ І ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ (1920 – 1930 рр. ХХ ст.): ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ

Олена КІР'ЯНОВА

кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри видавничої справи
та редагування Видавничо-поліграфічного інституту НТУУ «КПІ»

Анотація. Стаття присвячена теоретико-методологічним засадам, методам дослідження історіографії діяльності учительства і науково-педагогічної інтелігенції в культурно-освітніх процесах УСРР в 1920 – 1930 рр.; визначенню характерних особливостей щодо діяльності українських освітян 20 – 30-х років ХХ ст.; методологічним підходам та концептуальним змінам, що відбувалися у вітчизняному історіографічному дискурсі 1920-х років – початку ХХІ ст.; уточненню основних понять та найважливіших категорій теми та їх сучасному розумінню; розробці періодизації наукових розвідок провідних учених-істориків із задекларованої теми; виокремленню генези історичної думки за межами України протягом 1930-х років – початку ХХІ ст.

Ключові слова: історіографія, теоретико-методологічні засади, методи дослідження, періодизація проблеми, категоріально-понятійний апарат, науково-педагогічна і вчительська інтелігенція.

HISTORIOGRAPHY OF ACADEMIC AND TEACHING INTELLIGENTZIA (1920's – 1930's OF THE XXth CENTURY): THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS AND STAGES OF DEVELOPMENT

Olena KIRIANOVA

Candidate of Historical Sciences,
senior lecturer of Department of Publishing and Editing,
Publishing and Printing Institute NTU «KPI»

Annotation. The article is devoted to theoretical and methodological bases and research methods of historiography of teaching and academic intelligenzia in the cultural and educational processes of the USSR in 1920's – 30's. The peculiarities of work of the Ukrainian pedagogues of the mentioned period have been examined. The methodological approaches and conceptual changes that took place in the domestic historiographic discourse of 1920's – early XXth century have been analyzed. The author has made more precise definition of basic concepts and major categories of the problem in the modern sense. The periodization of development of scientific researches of the problem conducted by the leading scientists-historians has been made. The genesis of historical thought outside Ukraine in 1930's – early XXth century has been traced.

Key words: historiography, theoretical and methodological basis, research methods, periodization of the problem, framework of categories and concepts, teaching and academic intelligenzia.

REFERENCES

1. Atamanenko A. Ukrainse istorychne tovarystvo: idej, postati, diialnist (1965-1991) / A. Atamanenko. – Ostroh: Vyd-vo Natsionalno-
ho universytetu «Ostrozka akademiia», 2010. – 672 s.
2. Bilokin S. Stan i zavdannia spetsialnykh istorychnykh dystsyplin: Mifolohiia v

ukrainskii istoriohrafii (XIX–XX st.) / S. Bilokin // Tezy dopovidei I naukovi konferentsii kyivskoho oseredku ukrainskoho istorichnoho tovarystva. – K.: Zhovten, 1993. – 35 s.

3. Hlavatskiy M.E. Istoriografiya formirovaniya intelligentsii v SSSR / M.E. Hlavatskiy. – Cverdlovsk, 1987. – 105 s.

4. Dashkevych Ia. Stan i napriamky dzhere-loznavchyykh ta istoriohrafichnykh doslidzhen istorii Ukrainy (druha polovyna XIX– XX st.). Dopovid pro drukovani pratsi, podana na zdobuttia naukovoho stupenia doktora istorichnykh nauk / Ia. Dashkevych. – K., 1994. – 43 s.

5. Intelligentsiya Sovetskoy Ukrainy (nekotorye voprosy istoriografii i metodologii issledovaniya). – K.: Nauk. dumka, 1986. – 192 s.

6. Istoriografia istorii Ukrainy. Kurs lektsii / V.P. Kotsur, A.P. Kotsur. – Chernivtsi.: Zoloti lytavry, 1999. – 520 s.

7. Kalakura Ia.S. Istorychni zasady ukrainoznavstva / Ia.S. Kalakura. – K., 2007. – 381 s.

8. Kalakura Ia.S. Ukrainska istoriohrafia: kurs lektsii / Ia.S. Kalakura. – K.: Heneza, 2004. – 496 s.

9. Kasianov H.V. Intelihentsiia Radianskoi

Ukrainy 1920–kh–30–kh rokiv: sotsialno-istorychnyi analiz: dys. ... dokt. ist. nauk: 07.00.01 / H.V. Kasianov. – K., 1993. – 379 s.

10. Kotsur V.P. Istorychni doslidzhennia: uperedzhenni ta obiektyvni otsinky (sotsialni zminy i politychni protsesy v Ukraini 1920–kh–30–kh rr.) / V.P. Kotsur. – K.: Nauk. dumka, 1998. – 506 s.

11. Kuzmenko M.M. Naukovo-pedahohichni kadry vyshchoi shkoly radianskoi Ukrainy v 1920–1930 rr. / M.M. Kuzmenko // Nauka. Relihiia. Suspilstvo. – 2003. – №1. – S. 147–155; Yoho zh. Naukovo-pedahohichna intelihentsiia USRR 20–30–kh rr. XX st.: evoliutsiia sotsialno-istorychnoho typu: avtoref. dys. ... dokt. ist. nauk: 07.00.01 / M.M. Kuzmenko. – Kharkiv, 2005. – 42 s.

12. Masnenko M.M. Suspilno-politychni pozytsii intelihentsii Ukrainy v 1921–1928 rr.: avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / M.M. Masnenko. – K., 1993. – 16 s.

13. Sydorenko O. Postkolonializm i ukrainska istoriohrafia / O. Sydorenko // Heneza. – 1998. – № 1–2. – S. 123–130.

14. Taran L.N. Providni tendentsii svitovoi istoriohrafii v XX st. ta problemy kryzy istorychnoi nauky / L.N. Taran // UIZh. – 1998. – №5. – S. 30–35.

O. Kirianova

***Historiography of Academic and Teaching Intelligentsia
(1920's – 1930's of the XXth Century):***

Theoretical and Practical Aspects and Stages of Development

Abstract

The article is devoted to theoretical and methodological bases and research methods of historiography of teaching and academic intelligentsia in the cultural and educational processes of the USSR in 1920's – 30's. The author considered three main stages in the development of historical thought in this area: I – in 1920's – the first half of 1950's; II – the latter half of 1950's – 1980's; III – from 1991. The specific character of historiographic development of the problem, its correspondence to internal disciplinary tendencies and dynamics of political and ideological processes allow us to define the following: the first stage can be divided into two periods: 1920's – the first half of 1930's; the latter half of 1930's – the first half of 1950's. The author defines three periods of the second stage: the first half of 1950's – mid 1960's; the latter half of 1960's – the first half of 1980's; the latter half of 1980's – up to 1990's. The third stage began in 1991 and continues until now. It is established that the historiography of teaching and academic intelligentsia is based on the complex of historical, theoretical and methodological foundations, research methods and the framework of categories and concepts. It is shown that the important theoretic and methodologic problem of historiography of the investigated matter consists in use of conceptual and categorical apparatus that allows us to research, understand rightly and make more precise definition to a number of concepts, categories in the modern sense. It is proved that the fundamental importance for the study of the problem has the method of periodization, which allows to define the most important stages and periods with common criteria and characteristics. The study confirms the lack of comprehensive interdisciplinary, historiographic, theoretical and methodological developments devoted directly to the scientific discourse on scientific and educational activities of academic and teaching intelligentsia in the context of cultural and educational changes in 20's – 30's of the XXth century.

МЕДІА-ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНОЗНАВЧИХ СТУДІЙ

Марія КОТКОВА

молодший науковий співробітник
відділу геополітики та глобалістики ННДІУВІ

Анотація. У статті розглядається проблема медіа-інформаційної грамотності в українознавчій науці. Обґрунтовується актуальність проблеми щодо існуючих освітніх стандартів та нормативного законодавства України, з'ясовується сутність поняття медіа-інформаційної грамотності, її місце, роль і значення для розвитку українознавчих студій. Висвітлюються питання формування медіакомпетентного вчителя українознавства засобами інформаційно-комунікативних технологій, їх значення та потенційні можливості для розвитку системи українознавства. Розкрито компоненти моделі формування медіа-інформаційної грамотності вчителів українознавства та визначається теоретична основа, на засадах яких здійснюється її формування.

Ключові слова: медіаграмотність, медіакультура, медіаосвіта, медіа-інформаційна грамотність, вчитель українознавства, система українознавства, інформаційно-комунікативні технології.

MEDIA AND INFORMATION LITERACY AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF UKRAINIAN STUDIES

Mariia KOTKOVA

junior research associate of Department of Geopolitics and Global Studies of NRIUSWH

Annotation. The paper discusses the problem of media and information literacy in the Ukrainian science. The urgency of the issue regarding the national current educational standards and legal regulations is substantiated. The essence of the concept of media and information literacy, its place and importance for the development of Ukrainian studies are defined. The author examined the problems of formation of the media-knowledgeable teachers of Ukrainian studies by means of information and communication technologies, their value and potential for the development of Ukrainian studies. The paper introduced the model components of the media and information literacy of the Ukrainian studies teachers and defined theoretical basis for its formation.

Key words: media literacy, media culture, media education, media and information literacy, teacher of Ukrainian studies, system of Ukrainian studies, information and communication technologies.

REFERENCES

1. Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 11.05.2011r. №436 «Pro pidhotovku do pochatku 2011/2012 navchalnoho roku». – <http://nauch.com.ua/geografiya/34019/index.html>
2. Lyst MONMS Ukrainy № 1/9-226 vid 29.03.13. – <http://osvita.mediasapiens.ua/material/17230>
3. Kontsepsiia vprovadzhennia media-osvity v Ukraini. (Skhvaleno postanovoiu Prezydii Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy 20 travnia 2010 roku, protokol № 1-7/6-150). – http://www.ispp.org.ua/news_44.htm
4. Vikipediia: vilna entsyklopediia. – <http://uk.wikipedia.org>
5. Mediaosvita ta mediahromotnist: pidruchnyk /Red.-upor. V. F. Ivanov, O. V. Voloshe-

niuk; za naukovoïu redaktsiïeu V. V. Rizuna. – Kyiv: Tsentr vilnoi presy, 2012. – 352 s.

6. Mediyana i informatsionnaya gramotnost: Programma obucheniya pedagogov. /Pid redaktsiïeu Altona Hrizzla, Kerolain Uilson/. – Paryzh, 2012 rik. – <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214706.pdf>

7. Navchalna prohrama «Mediaosvita (mediahramotnist)» (dlia slukhachiv kursiv pidvyschennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovu-pedahohichnykh pratsivnykiv). K., 2011 r. –http://iitzo.gov.ua/files/navch_prog_23_06_2011.doc

M. Kotkova

Media and Information Literacy as a Factor of Development of Ukrainian Studies

Abstract

The problem of media and information literacy occupies an important place in the Ukrainian studies researches. However this question has been scantily explored in the scientific sources until recently, which is the reason why it established a scientific rationale for choosing this research issue as timely. In the system of Ukrainian studies the concept of media and information literacy has already made sense and has been applied by teachers, tutors, research workers who understood the concept of media informativeness as an idea which enables to develop and form new senses and meanings and to improve their professional qualifications in this area.

Various Internet technologies and distance education are the key tools for the formation of media and information literacy of the Ukrainian studies teachers.

The solution of the conceptual problem of development and introduction of different modes of study courses on Ukrainian studies both at national and global levels are determined by the place of media and information literacy in the system of Ukrainian studies. The complex of teaching materials on the Ukrainian language and Ukrainian studies was developed and evaluated by National Research Institute of Ukrainian Studies and World History. We can confirm significance of such modern science as Ukrainian studies for the development of media education due to the «Ukrainian studies» distance course, which has proved its efficiency and importance for the Ukrainians worldwide.

The modern stage of personal professional self-determination of the Ukrainian studies teacher regarding the use of media technologies in modern school sets a task to attain a high level of development of personal media and information literacy both for the teachers and students. The positive circumstance is that the large majority of the Ukrainian studies teachers understand the importance of media education for solution of media and information problems in the knowledge society.

We consider that the conceptual problems of media and information literacy should be the center of attention in the Ukrainian studies researches.

СВОБОДА ДУХУ «НАРОДНОЇ ФІЛАРМОНІЇ» У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПОДІЙ В УКРАЇНІ. РУСЛАНА ЛОЦМАН

Валентина КОРОТЯ-КОВАЛЬСЬКА

старший науковий співробітник
відділу культурологічних досліджень ННДІУВІ,
народна артистка України

ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «НЕФОРМАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА» ЯК ПІДСИСТЕМА СУБКУЛЬТУРИ

Вікторія КУХАР

аспірантка відділу української етнології ННДІУВІ

Анотація. У статті досліджується історія вивчення поняття «неформальна субкультура» як підсистема субкультури. З'ясовано історію появи в науковому обігу поняття «субкультура» і процес становлення його історіографічної бази. Увага зосереджена на трьох найбільш популярних неформальних субкультурах в Україні і розглянуто найважливіші праці, що характеризують хіпі, панків і готів. Дослідження показало, що, попри популярність цих неформальних субкультур в Україні, вони практично не вивчалися. Багато фактичного матеріалу про субкультури і неформальні субкультури міститься у світовій мережі Інтернет, проте така інформація здебільшого не має наукового обґрунтування. Таким чином, неформальні субкультури, що стають дедалі популярнішими, потребують подальшого вивчення, адже вони є суттєвою складовою сучасної української суспільної історії і культури.

Ключові слова: Україна, українці, субкультура, неформальна субкультура, хіпі, панки, готи.

HISTORY OF STUDY OF CONCEPT «INFORMAL SUBCULTURE» AS A SUBSYSTEM OF SUBCULTURE

Victoria KUKHAR

Post-graduate student of Ukrainian Ethnology Department of NRIUSWH

Annotation. This paper examines the history of study of concept «informal subculture» as a subsystem of subculture. The history of emergence of the notion «subculture» in scientific use and the process of development of its historiographical base is analyzed. The author paid attention to three the most popular informal subcultures in Ukraine and examined the most important works which describe the hippies, punks and the goths. The research revealed that despite the popularity of these informal subcultures in Ukraine, they are scantily explored. Big factual material on subcultures and informal subcultures can be found in Internet, but such information has no scientific rationale. Thus, informal subcultures which have become increasingly popular warrants further study as they are a significant component of the modern Ukrainian social history and culture.

Key words: Ukraine, the Ukrainians, subculture, informal subculture, hippie, punks, goths.

REFERENCES

1. Leech K. Youthquake. The growth of a counter-culture through two decades. – London, 1973. – P. 7.
2. Biletska O.O. Transformatsiini protsesy ukraïnskoi molodizhnoi subkultury naprykintsi XX–XXI st. // Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury: zbirnyk naukovykh prats. – K., 2010. – Vyp. 24.– S. 139–144.
3. Bozhok O.I. Fenomen subkultury v bahatohrannosti buttia kultury // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyi politekhnichniy instytut»: zbirnyk naukovykh prats. – K., 2009. – S. 17–21.
4. Glushkova O.M. Teoreticheskie aspekty analiza subkultury. – Rezhym dostupu: http://archvuz.ru/2009_22/35
5. Gromov A.V., Kuzin O.S. Neformaly: kto est kto? – M.: Mysl, 1990. – 269, [2] s.
6. Gromov D. Khippi sovetskoy Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.hippy.ru/lvivponaduse3.html>
7. Zakovych M.M. «Subkultura» ta yii

funktzii / Kulturolohiia: ukrainska ta zarubizhna kultura. Navchalnyi posibnyk. – Kyiv «Znannia», 2007. – Rezhym dostupu: http://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/part1/107.htm

8. Klopotenko M.A. «Goty» – molodizhna subkultura. – Rezhym dostupu: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=444>

9. Kokarev A.I. Pank-rokot A do Ya. – Rezhym dostupu: <http://bookre.org/reader?file=84575>

10. Kreyg O'Khara. Filosofiia panka: bolshe chem shum / Perekl. z angl. Olga Aksyutina, Aleksandr Artyukh, Ira Pukhovskaya, Artem Chernykh, podonok iks, Chesnokov Pal Sanych. – M.: NOTA-R, 2003. – 220 s.

11. Kulik V., Holobutska T., Holobutskyi O. Moloda Ukraina: suchasnyi orhanizovanyi molodizhnyi rukh ta neformalna initsiatyva: doslidzhennia / Kulik [ta in.]. – K.: Tsentr doslidzhennia problem hromadianskoho suspilstva, 2000. – 457 s.

12. Keyven Sh. Kommuna Khippi v Kheyte. – Rezhym dostupu: <http://voov.narod.ru/books-way/1/27.htm>

13. Levikova S.I. Gotika kak ona estq, ili o staroj-novoy molodezhnoj subkulqtire // Filosofskie nauki. – 2006. – № 7. – S. 79–92.

14. Levikova S.I. Gotika kak ona est, ili o staroy-novoy molodezhnoy subkulture // Filosofskie nauki. – 2006. – № 8. – S. 91–101.

15. Miuller K. Molodizhni subkultury / Pereklala Sofia Onufriv // Yi. – 2002. – №24. – Rezhym dostupu: <http://www.azh.com.ua/lib/molodizhni-subkultury>

16. Pirozhkov V.F. Zakony prestupnogo mira molodezhi (kriminalnaya subkultura). – Rezhim dostupu: http://www.e-reading.ws/chapter.php/75561/0/Pirozhkov_-_Zakony_prestupnogo_mira_molodezhi.html

17. Radziievskiy V.O. Kryminalna subkultura molodi yak sotsiokulturne yavyshe. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdakk/2011_3/41.pdf

18. Semenova V.V. Istoki neformalnogo dvizheniya / Neformalnye obedineniya molodezhi vchera, segodnya... A zavtra? – M., 1988. – 67 s.

19. Sliusarevskiy N.M. Subkultura yak obiekt doslidzhennia // Sotsiolohiia: teoriia, metody, marketynh. – 2002. – №3. – S.117–127. – Rezhym dostupu: http://www.countries.ru/library/typology/subk_ukr.htm

20. Sokolov M. Subkulturnoe izmerenie sotsialnykh dvizheniy: kognitivnyy podkhod. – Rezhym dostupu: <http://subculture.narod.ru/texts/book2/sokolov.htm>

21. Stoun S. Khippi ot A do Ya / Per. Tsarev R.Yu. – Krasnoyarsk, 2000. – Rezhym dostupu: <http://hiplib.ru/hippies-from-a-to-z/>

22. Subkultura ili zapiski iz podpolya. – Rezhym dostupu: <http://sub-cult.ru/index.php/chtivo/statji/1556-subkultura-ili-zapiski-iz-podpolja.html>

23. Shchepanska T. Teoriia subkultur / Pereklala Lidiia Lischak // Yi. – 2005. – Chyslo 38. – Rezhym dostupu: <http://www.ji.lviv.ua/n38texts/schepanskaja.htm>

V. Kukhar

**History of Study of Concept «Informal Subculture»
as a Subsystem of Subculture**

Abstract

In the latter half of the XXth century a new term «subculture» emerged on a basis of notion «culture». It is widely used in a modern science and characterizes culture of a group or a class which is different from the dominant culture or opposed to it. The formation of various subcultures is historically determined, because in different periods of human being we can trace the emergence and development of special social groups with common interests, ideas etc. The researchers of different spheres of activities in different times tried to explain the subculture phenomenon. Since there were many approaches and interpretations to the definition of the term, it still is not fully defined and further will undergo changes. These changes will be connected not only with the extension of the concept, but also with the development of culture and media space where these subcultures exist and develop. In the study we concluded that in Ukraine the subculture phenomenon is scantily explored and often is analyzed in the strict sense. It is found out that the informal subculture has been studied only in the context of subculture and sometimes

these terms were not differentiated by researchers. In the paper the author defined informal subculture as socio-demographic groups of people with specific organization and extension common for the young people who are distinct in non-traditional clothes, hairstyles, slang, tastes in music and manners etc. The hippie, punks, goths, metalheads, emo and others represent the informal subculture. Taking all of this into account, we have chosen as an example such three the most popular informal subculture in Ukraine as the hippies, punks, goths and tried to consider their historiographical basis. The study showed that despite the popularity of these informal subcultures in Ukraine, they are scantily explored. However, informal subcultures have been studied in other countries for a long time and nowadays there are a lot of foreign researches dealing with the hippies, punks and goths. Big material on subcultures and informal subcultures can be found in Internet, but such information has no scientific rationale. Therefore informal subcultures are inherent for Ukraine and warrant further study.

УДК 338.43.02 (477) «199/ 201»

ЗМІНИ ХАРАКТЕРУ УЧАСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ЕТНОСПІЛЬНОТ У ПРОФЕСІЙНОМУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОМУ ЖИТТІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ: ДОСВІД ТА ТЕНДЕНЦІЇ 1990 – 2000 рр.

Володимир ПЕКАРЧУК

кандидат історичних наук, доцент,

заступник начальника кафедри теорії та історії держави і права

Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

***Анотація.** У статті на основі архівних, статистичних матеріалів, аналітичних напрацювань попередників розглянуті зміни в характері участі представників етноспільнот у професійному культурно-мистецькому житті незалежної держави і на цій основі – активізації етнічної ідентифікації, забезпечення гармонізації міжетнічних стосунків.*

Вперше в історіографії на основі специфічного методологічного інструментарію проаналізовано відповідність професійного культурно-мистецького життя стратегічним цілям – визнання поліетнічного характеру українського суспільства, розбудова соціокультурного середовища і духовного розвитку етносів України.

***Ключові слова:** етнічні меншини, держава, культура, відродження, театр, мистецтво, колектив, репертуар.*

CHANGES OF REPRESENTATIVES OF ETHNIC COMMUNITIES INVOLVEMENT IN THE PROFESSIONAL ARTS AND CULTURAL LIFE OF INDEPENDENT UKRAINE: EXPERIENCE AND TRENDS OF 1990'S – 2000'S

Volodymyr PEKARCHUK

Candidate of Historical Sciences, associate professor,

deputy chief of Theory and History of State and Law Department

of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. O. Didorenko

Annotation. Based on archival and statistic materials, analytical researches of the predecessors the paper analyzes the changes of representatives of ethnic communities involvement in the professional arts and cultural life of independent Ukraine. The processes of activation of ethnic identification and harmonization of interethnic relations are examined as well.

For the first time in historiography on the basis of specific methodological tools the author analyzed the correspondence of the professional arts and cultural life to such strategic aims as the recognition of a multi-ethnic nature of the Ukrainian society, the development of social and cultural environment and spiritual development of the Ukrainian ethnoses.

Key words: ethnic minorities, state, culture, regeneration, theater, art, collective, repertoire.

REFERENCES

1. Alyadinova L. V Mezhdunarodnyy festival tyurkoyazychnykh teatrov «Tuganlyk» / L. Alyadinova. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//www.kirimtatar-teatri.org](http://www.kirimtatar-teatri.org)
2. Asanova L.A. Krymskotatarskyi natsionalnyi teatr / L.A. Asanova // Entsyklopediia istorii Ukrainy. – T.5. – K.: Naukova dumka, 2008. – 560 c.
3. Ansambl «Uhorski melodii» prezentuiie rizdvianu prohramu «Boldog Karacsonyt». – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//zakarpattia.net.ua](http://zakarpattia.net.ua)
4. Veisova V.E. Vidrozhennia dukhovnoi kultury krymskykh tatar (na prykladi teatralnoho i dekoratyvno-prykladnoho mystetstva 1990–2010 rr.): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. kulturolohii: spets. 26.00.01 – teoriia ta istoriia kultury / V.E. Veisova. – Simferopol, 2011. – 20 s.
5. Voennaya G. Ovatsii polskoy publiky Krymskotatarskomu teatru / G. Voennaya. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//www.kirimtatar-teatri.org](http://www.kirimtatar-teatri.org)
6. Honcharuk O. «Nam 15 rokiv!» (8 kvitnia, u Mizhnarodnyi den tsyhaniv, unikalnyi tsyhanskyi muzychno-dramatychnyi teatr «Romans» sviatkuvav svii den narodzhennia) / O. Honcharuk // Vechirnyy Kyiv. – 2008. – 10 kvitnia.
7. Hleba Yu. Istoryko-kulturna spadshchyna / Yu. Hleba // Zhurnal Zakarpattia. – 2010. – №2.
8. Doruchennia Kabinetu Ministriv Ukrainy ta dokumenty pro yikh vykonannia 2 sichnia – 29 bereznia 1991 r. // TsDAVO Ukr. – F.5116. – Op.19. – Spr.3125. – 193 ark.
9. Zakon Ukrainy «Pro teatry i teatralnu diialnist». – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
10. Zakarpatskyi derzhavnyi rosiiskyi dramatychnyi teatr. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//Atheatre.com.ua](http://Atheatre.com.ua)
11. Istoriia Luhanskoho akademichnoho oblasnoho rosiiskoho dramatychnoho teatru. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//lugtheatre.narod.ru](http://lugtheatre.narod.ru)
12. Istoriya teatru. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.kirimtatar-teatri.org
13. Lystuvannia z Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy z osnovnykh pytan diialnosti Ministerstva. 18 sichnia – 30 hrudnia 1991 r. // TsDAVO Ukr. – F.5116. – Op.19. – Spr.3128. – 223 ark.
14. Lenart L. Narodnyi vokalno-khoreografichnyi ansambl «Slovenka». Etapy stanovlennia ta rozvytku / L. Lenart. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//centerkultur.xtreemhost.com](http://centerkultur.xtreemhost.com)
15. Mizhnatsionalni vidnosyny v Ukraini: stan, tendentsii, perspektyvy: Dovidkove vydannia / avtor. kolektyv: D.V. Tabachnyk (holova), H.H. Moskal, V.M. Voronin, T.I. Pylypenko, S.V. Vasylenko. – K.: Etnos, 2004. – 486 s.
16. Natsionalni menshyny Zakarpattia: tsyfry i fakty. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//zakarpattia.net.ua](http://zakarpattia.net.ua)
17. Realizatsiia derzhavnoi polityky u haluzi kultury. Analychnyi zvit Ministerstva kultury i turyzmu Ukrainy za 2007 rik. – K.: Ministerstvo kultury i turyzmu Ukrainy, 2008. – 152 s.
18. Ryabchikova V. Vozvrashchenie chuvstv / V. Ryabchikova. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [//www.kirimtatar-teatri.org](http://www.kirimtatar-teatri.org)

19. Odeskyi rosiiskyi dramatychnyi teatr im. O. Ivanova. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: //www.rusteatr.odessa.ua [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: //histans.com
20. Terentieva N. Rozvytok ukrainsko-hretskykh kulturnykh kontaktiv: tyzhni (Dni) hretskoi kultury u m. Odesi / N. Terentieva. – 21. Tsyhanskyi muzychno-dramatychnyi teatr «Romans». – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: //www.teatr-romans.com.ua

V. Pekarchuk

Changes of Representatives of Ethnic Communities Involvement in the Professional Arts and Cultural Life of Independent Ukraine: Experience and Trends of 1990's – 2000's
Abstract

According to the ethnic composition Ukraine is a unique European state. Immediately after proclamation of its independence Ukraine began to solve the important problem of ethnocultural revival of all ethnic groups as one of the important factors of peace and reconciliation, natural process of revival of ethnic feelings, self-consciousness and understanding of its originality, strong aspiration for revival and development of such ethnic spiritual values as language, literature, culture, traditions and historical memory.

The problem of involvement of ethnic groups in the professional arts and cultural life has received partial attention in the scientific literature dealing with the problem of cultural heritage of the Ukrainian people.

The importance of the designated problem is caused, first of all, by the need to have a clear understanding of the mechanism of the decision problem of interethnic relations by the independent state. It was found that during the research period the opportunities for the development of new forms of ethnic art and in this context the spreading of cultural heritage were created in Ukraine. We considered the factors of consistency and perspectiveness in the development of forms of ethnic art. Considerable attention is paid to examination of activities of various theatre groups and their contribution to the development of culture in Ukraine.

The author paid particular attention to contribution of state authorities and national cultural societies to the development of arts and cultural environment. It is emphasized that national societies supported establishment of new art institutions and development of teams of artists, painters, actors, etc.

Also the activities of the Crimean Tatar, Greek, Hebrew, Hungarian professional artistic groups are analyzed. The problems were examined in the context of their contribution to achieving the political consensus and setting up the fruitful contacts in the field of arts and cultural life of different ethnic groups living in Ukraine.

СИМВОЛІЧНИЙ ОБРАЗ УКРАЇНИ У ПЕЙЗАЖНОМУ ЖИВОПИСІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Любов ОТРОШКО

молодший науковий співробітник
відділу української етнології ННДІУВІ

Анотація. Природне довкілля розглядається як вагомий чинник, що значно вплинув на формування світогляду українців та символічного образу України ХІХ ст. Живописці цього періоду зображали історичний реалізм народного життя у безпосередньому зв'язку природного довкілля і людського побуту. В їхньому творчому доробку краєвид є не лише художньо-образним тлом, на якому побудована композиція, але й компонентом, що підсилює змістові та емоційні лінії мистецького твору. «Картини з України» малювали як вітчизняні, так і зарубіжні художники, які були певним чином пов'язані з нею. Український пейзажний живопис завдяки міжетнічній комунікації та новітнім стилям став справжнім художньо-символічним ретранслятором епохи.

Ключові слова: природа, природне довкілля України, український пейзажний живопис, реалізм, Одеська пейзажна школа, Харківська пейзажна школа, Київська пейзажна школа, Львівська пейзажна школа, символічний образ України ХІХ ст.

SYMBOLIC IMAGE OF UKRAINE IN THE LANDSCAPE PAINTING OF THE XIXth CENTURY

Liubov OTROSHKO

junior research associate of
Ukrainian Ethnology Department of NRIUSWH

Annotation. In the article the natural environment is considered as an important factor of formation of the world view of the Ukrainian people and the symbolic image of Ukraine of the XIXth century. The painters of that period depicted the historical realism of people's life in its direct connection with the natural environment and household activities. In their works the landscape is not only an artistic and imaginative background of the composition, but also a component that enhances content-related and emotional lines of the painting. The «Pictures of Ukraine» were painted by both domestic and foreign painters who were somehow related with Ukraine. The Ukrainian landscape painting through an inter-ethnic communication was a real artistic and symbolic reflector of the age.

Key words: nature, natural environment of Ukraine, Ukrainian landscape painting, realism, Odesa Landscape School, Kharkiv Landscape School, Kyiv Landscape School, Lviv Landscape School, symbolic image of Ukraine of the XIXth century.

REFERENCES

1. Volodymyr Orlovskiy. Mykola Pymonenko. Albom NKhMU / Avtor proektu A. Melnyk, avtor statei O. Zhbankova. – Khm.: Halereia, 2006. – 192 s.

2. Istoriiia ukrainskoho mystetstva: v 6 t. – T. 4. – Kn. 1. Mystetstvo kintsia XVIII – pershoi polovyny XIX st. / hol. red. M. P. Bazhan; vidp red. Ya. P. Zatenatskyi. – K.: Holovna redaktsiia URE AN URSSR, 1969. – 364 s.

3. Istoriiia ukrainskoho mystetstva: v 6 t. – T. 4. – Kn. 2. Mystetstvo druhoi polovyny XIX st. / hol. red. M. P. Bazhan, vidp. red. V. I. Kasian. – K.: Holovna redaktsiia URE AN URSR, 1970. – 433 s.

4. *Krupenina L.V.* Tvorchа spilka yak kulturoutvoriuichy chynnyk miskoho sere-dovyscha (na materiali diialnosti Tovarystva pivdennorosiiskyykh khudozhnykiv v Odesi na mezhi XIX – XX stolit): avtoref. dys. kand. kulturolohii: 26.00.01 / L. V. Krupenina; Tavriiskyi natsionalnyi universytet imeni V. I. Vernadskoho. – Simferopol, 2009. – 20 s.

5. *Lobanovskyi B.B.* Ukrainske mystetstvo druhoi polovyny XIX – pochatku XX st. / B. B. Lobanovskyi, P. I. Hovdia. – K.: Mystetstvo, 1989. – 206 s., il. – (Narysy z istorii ukr. mystetstva).

6. *Myttsi Ukrainy: entsykl. dovidnyk / za red. A. V. Kudrytskoho.* – K.: Ukr. entsyklopediia im. M. Bazhana, 1992. – 846 s.

7. *Murashko N.I.* Kievskaya risovalnaya shkola. 1875–1901. Vospominaniya starogo uchitelya. – K., 1907.

8. *Otroshko L.* Pryrodni ta istorychni pamiatky u tvorchii spadschyni Tarasa Shevchenka / L. Otroshko // Ukraina u svitovii istorii. – 2014. – № 3 (52). – S. 21 – 32.

9. Serhii Vasylykivskyy: Albom NKhMU / Avtor proektu A. Melnyk, avtor vstupnoi statti ta katalohu L. Tolstova. – Khm.: Halereia, 2006. – 144 s.

10. Kharkivska peizazhna shkola. Ostannia chvert XIX – pochatku XX st.: albom. / avtory: V. Niemtsova, S. Binusova, O. Denysenko. – K.: Rodovid, 2009. – 272 s.; il.

11. *Sharov I.F., Tolstoukhov A.V.* Khudozhnyky Ukrainy: 100 vydatnykh imen. – K.: ArtEk, 2007. – 480 s.

12. *Shedevry ukrainskoho zhyvopysu: albom / avt.-upor. D. Horbachov.* – 2-he vyd., zmin. – K.: Mystetstvo, 2012. – 512 s.; il.

L. Otroshko

Symbolic Image of Ukraine in the Landscape Painting of the XIXth Century

Abstract

This paper examines the role and place of nature in the formation of the symbolic image of Ukraine through the paintings of the domestic and foreign painters of the 19th century. The Ukrainian nature attracted attention of many famous painters: S. Vasylykivskyy, M. Kuznetsov, V. Orlovskyy, K. Trutovskyy, K. Ustyianovych, T. Shevchenko. It took a special place in the works of I. Riepin and provided the basis for the paintings of V. Shternberh, I. Aivazovskyy, K. Kostandi and others.

Ukrainian landscape and folk painting has reached a fairly high professional level due to the development of artistic education in Ukraine and high level of interethnic communication in the exchange of artistic experience. This is confirmed by foundation of specialized artistic educational institutions financed from contributions of art patrons. The emergence of art museums and the development of collecting have formed a powerful base for the progress of the Ukrainian art. The emergence of the Ukrainian landscape painting schools as well as appearance of stationary and movable exhibitions of professional artists were important artistic and educational events which contributed to reflection of the Ukrainian realities.

The author has defined pre-Shevchenko, Shevchenko and post-Shevchenko periods of the development of new trends in the landscape painting. The first one is characterized by academic panoramic depictions with noticeable impact of academic traditions. In the second period the classical academism is combined with social realism. In the third period the realistic tendencies are enriched by lyrical and romantic influences and high emotional expression that corresponded to progressive realities of that time.

Emotional and aesthetic perception of nature and its artistic and imaginative reflection in the works of domestic and foreign painters of the 19th century promoted formation of the Ukrainian ethnic identity related to the natural environment.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНОЗНАВЧОГО ДИСКУРСУ
(Рецензія на монографію Токаря Л.К. «Наукові основи українознавства». –
К., 2013. – 352 с.)

Юрій ФІГУРНИЙ
кандидат історичних наук,
завідувач відділу української етнології ННДІУВІ

РЕЦЕНЗІЯ НА НАУКОВЕ ВИДАННЯ ФІГУРНОГО Ю. С.
«УКРАЇНСЬКЕ ЕТНОДЕРЖАВОНАЦІЄТВОРЕННЯ (XV–XVIII СТ.)
В УКРАЇНОЗНАВЧОМУ ВИМІРІ». МОНОГРАФІЯ ТА ВИБРАНІ
УКРАЇНОЗНАВЧІ ПРАЦІ. – К.: ННДІУВІ, 2013. – 368 С.

Володимир БАРАН
доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України,
провідний науковий співробітник
відділу української етнології ННДІУВІ

МЕТОДОЛОГІЯ СИСТЕМНОГО ПІЗНАННЯ
(ДО 80-РІЧЧЯ ВЧЕНОГО-УКРАЇНОЗНАВЦЯ ЛЕОНІДА ТОКАРЯ)

Ірина КРАСНОДЕМСЬКА
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
відділу української історії ННДІУВІ